

Avraham B. Jehošua
Molcho

Z hebrejštiny přeložila Magdalena Křížová

PISTORIUS & OLŠANSKÁ
PŘÍBRAM 2012

Tato kniha vyšla s laskavým přispěním Ministerstva kultury ČR
a Velvyslanectví státu Izrael.

Embassy of Israel

Z hebrejštiny přeložila Magdalena Křížová

First published under the Hebrew language title MOLCHO by Hakibbutz Hameuchad,
Tel Aviv, 1987

Copyright © 1987 by Abraham B. Yehoshua
Translation © Magdalena Křížová, 2012

ISBN 978-80-87053-63-8

Kapitola první

Podzim

Molchova žena zemřela ve čtyři hodiny nad ránem a Molcho udělal všechno pro to, aby si ten okamžik vtiskl hluboko do paměti, zapamatoval si ho do nejmenších detailů. Kdykoli si na ni po dlouhých týdnech a měsících vzpomněl, připadalo mu, že opravdu dokázal přetavit okamžik jejího odchodu ze světa (je to vůbec vhodné slovo, odchod? nebyl si jistý) v živou a zřetelnou vzpomínku, v níž není jen abstraktní myšlenka a cit, nýbrž i světla a zvuky, purpurový lesk malého radiátoru, zeleně zářící ciferník digitálního budíku, proud nažloutlého světla z koupelny, vrhající dlouhé stíny do chodby, a snad i blednoucí nebe, narůžovělé slonovinové světlo vyzářující z hlubin tmy, přesvědčoval sám sebe, že si vybavuje tyhle známky svítání na potemnělé obloze, aby i příroda přispěla svým velkolepým divadlem k té pohnuté chvíli, ačkoli si tím nebyl docela jistý, ani šuměním deště a větru, jen věděl, že hrála hudba, ano, skutečná hudba, sám ji pustil z magnetofonového pásku, po krátkém zaváhání, ale v přesvědčení, že pokud chce vůbec něco během umírání slyšet, pak je to hudba, kterou tak ráda poslouchala v posledních měsících, kdy ji čtení čím dál víc namáhalo, a kdykoli na ni přišly bolesti, za soumraku nebo v oněch mrtvých hodinách mezi návštěvami přítelkyní, mezi rozhovory s dětmi a ošetřovacími procedurami, nasazovala si sluchátka jako radistka usazená na vojenském transportéru, z hromádky u postele vybrala kazetu a vložila ji do přehrávače. Povídali si spolu o hudbě a několikrát mu dokonce naznačila, že pokud to půjde, chtěla by slyšet hudbu, až přijde konec (tak mezi sebou říkali smrti), když se ti bude zdát, že netrpím bolestmi, něco mi pusť, a Molcho měl radost, že jí může tohle přání splnit, v posledních měsících mu dávala přesné instrukce, co po něm chce, a on se naučil jejím prosbám ochotně vyhovět, brát každé slovo vážně. Také tentokrát splnil její vůli a zapnul magnetofon, ale nasadit sluchátka se jí neodvážil, jen je zavěsil nad pelest a opatrně zdvihl polohovací lůžko, aby měla hlavu výš, a pak z plstěných polštářků sluchátek zaburácela hudba, tlumená a vzdálená, ale rázná, linuly se z nich vzletné slavnostní tóny orchestru, zdušené a trhané troubení lesních rohů Mahlerovy symfonie, která byla v přehrávači zasunutá už třetí den, a Molcho nevěděl, jestli se tak bouřlivá hudba k tomuhle okamžiku

vůbec hodí, ale bál se ji překvapit něčím jiným, byť by to byla skladba klidnější a prostší, a díky tomu si zapamatoval okamžik její smrti naprosto přesně, dokáže si ho kdykoli znovu navodit, stačí pustit si tuhle symfonii a připomene si je dva v jejích posledních chvílích uprostřed nočního ticha. Nevěděl, co z hudby plující jí houpavě nad hlavou proniklo do jejího skomírajícího vědomí, nevěděl a ani se nepokoušel zjistit, zda vůbec něco slyší, jen seděl vedle ní a nespouštěl z ní oči, spalovaný soucitem a dojetím, jako by ho cosi táhlo nebo vedlo přes temný les, prosvětlený jen vlhkým, studeným úsvitem, a on si klestil cestu větvovím vysokých stromů na sluncem zalitou mýtinu či snad údolí, kde se chvěla mírná plavá srnka, již vábilo i plašilo vášnivé troubení lesních rohů.

A přesně v tu chvíli přestala dýchat. Nedotýkal se jí, bál se, aby ji tím neprobudil a nezpůsobil jí bolest, ale byl to právě tenhle okamžik, který ona sama nikdy nepozná, třebaže jí ze všech okamžiků na světě patřil nejvíce, jen a jen její chvíle, kdy se pozvedla neviditelná dlaň ve výmluvném gestu: stát, dál už ani krok! Nevěřil na posmrtný život ani na stěhování duší, vskrytu jí byl vděčný, že ho nikdy nesváděla k podobným mystickým úvahám, její střízlivé intelektuální založení a zahořklý pohled na svět každou obskurní či iracionální myšlenku rázně smetly; a Molcho byl rád, že s ní může být v tuhle chvíli sám, mlčenlivý, bdělý a hluboce soustředěný, že ho nikdo další nerozptyluje a netouží se s ním dělit o myšlenky, hlavně že tu není doktor ani sestra, kteří by jí pravděpodobně chtěli podat nějaký lék nebo se pokusili o resuscitaci, ale takhle tu byl sám, všechno záleželo na něm a vše měl pod kontrolou, světlo i zvuk, a s ním jen smrt, kterou si občas představoval jako těžkou železnou kouli, černou a drsnou na omak, kterou na gymnáziu házeli na školním hřišti a již bylo třeba vší silou odmrstit co nejdál, aspoň pár metrů, tahle smrt se k nim vetřela už před pár dny a rozvalila se tiše pod některý kus nábytku nebo pod postel, ale teď se vztyčila a napřímila se vedle něj, Molcho uvažoval, kudy do ní asi pronikla a kudy vyklouzla zpátky ven, a přitom jen ostražitě bděl, zda se neobjeví příznaky bolesti, tohle byla jeho úloha v posledních měsících, ulevovat jí od bolesti, i teď v její poslední hodině, a za tím účelem tu měl k dispozici nejrůznější lékařské přístroje, páky a kladky, berle a kolečkové křeslo, lavor na omývání a ventilátor, léky, tisíce prostředky a kyslíkovou masku, pokoj už

připomínal svým vybavením malou nemocnici, to všechno jen ke zmiřnění bolesti, aby duše mohla vylétnout z těla hladce a bez zbytečného trápení.

Ať seděl za psacím stolem nebo zvolna v zamyšlení kráčel ulicí, šedivější hlavu nesl zpřímá na dosud pružném těle, ať jedl anebo uléhal ke spánku, bez přestání myslel na její bolest a na to, jak ji utišit, od rána do večera naslouchal tomu velikému tělu rozežíranému nemocí, zjizvenému od skalpelu, napuclému od léků, tělu, v němž jako zlé květy pučely jeho vlastní jedy a které už týdny spočívalo na nemocničním lůžku s třaslavou vodní matrací, stojícím uprostřed místnosti a důmyslně vybaveném kladkami, mřížovím a kolečky jako obrovský kočár, nastěhovali ho sem v naději, že to nakonec nějak půjde, aby se její poslední cesta uskutečnila tady doma, v kruhu blízkých, jejích dětí, matky a přátel, kde budou moci společnými silami, s ním jako jakýmsi generálním ředitelem v čele, překonat běsy nemoci a vyprovodit ji tiše a bezpečně k nevyhnutelnému konci. Museli dát pryč starou manželskou postel a místo ní přinést úzký gauč pro něj, polní lehátko pro věrného velitele, postavili ho vedle rozložitého nemocničního lůžka a on tam uléhal, vedle ní a pod ní, uši nastražené, stále připravený k boji s bolestí, spal lehkým spánkem, snadno z něj procítal a snadno se do něj znovu propadal, byl to spánek uvědomělý, ale nikoli bezesný, dokonce i téhle hrozné noci se mu zdál sen, že je malý chlapec, na kterého někdo píská a hledá ho v ulicích nebo na stráni, snad ona nebo někdo jí podobný, a jak byl zvyklý, hned se probudil a slyšel, že hvízdání pokračuje, vyděšeně se posadil, ale pak zjistil, že je to jen šelest jejího dechu.

2.

Ale tentokrát už věděl, co má dělat, počínal si rozvážně a promyšleně, ovládl se, aby nezopakoval stejnou chybu jako před třemi dny, kdy se kolem půlnoci ozvalo přesně tohle hvízdání a jeho se zmocnilo hluboké rozrušení, nedokázal jen přihlížet, a tak na ni začal mluvit, dokud nezamumlala něco v odpověď, potom ji posadil na posteli a sevřel v náručí, skoro násilím ji probral ze spánku, nutil ji pít čaj a pak i víno, dokonce zavolal staršímu synovi, aby přijel ze studentského podnájmů, a nad ránem jí nasadili brýle,

společnými silami ji odvedli do koupelny, kde jí omyli tělo s amputovanými prsy, a takhle ji nevědomky silou přinutil žít, a za úsvitu ji odnesli zpátky do postele, natřásl jí polštáře a opřeli ji o ně, seděla tam, zmatená a pobledlá, mělce dýchala a poslouchala ranní zprávy a písničky z rádia. Když se na ni později přišly podívat její matka a paní doktorka, s pýchou jim vylíčil, co se v noci odehrálo, ale všiml si, že se obě zachmuřily, vyhýbaly se jeho pohledu, byly zamlklé, jako by nechápaly smysl jeho počínání.

A pak nastaly dva trýznivé dny, zbytky zapuzené smrti působily ošklivé bolesti. Ale žena rozprávěla, poslouchala hudbu, především se dokonce smála, když si promítali staré filmy z rodinného archivu, kde se jejich nejmladší syn ještě jako buclatý capart batolil po pláži, Molcho si dojatě prohlížel její rozesmátou tvář a pomyslel si, tenhle smích je dar, vyvekkl jsem ji ze zásvětí, zdalipak vůbec tuší, jak hluboko sestoupila, jestlipak v ní zůstal aspoň stín vzpomínky, nebo ani to ne. Začala se s ním hádat o nějakou malichernost a Molcho si to užíval, vždyť se vlastně hádám s mrtvou, pomyslel si, ale k večeru na chvíli upadla do bezvědomí a začala blouznit, píchl jí morfium, než přijdou bolesti, ale zdálo se, že bolesti se nedostavily, rychle z ní vyprchávaly síly, odpojil telefon vedle ní a telefonáty starostlivých přítelkyní přijímal v sousedním pokoji, znovu a znovu jim trpělivě a dopodrobna líčil nejnovější vývoj. Její staříčká matka seděla u postele celé odpoledne, občas jí navlhčila rty a mírně na ni mluvila. Přinesli jí jídlo, ale odmítla cokoli pozřít, přitom vždycky jedla s velikou chutí. Večer přišli na návštěvu přátelé a z Jeruzaléma zavolala jeho matka, všichni kolem ní našlapovali po špičkách, ležela tam s očima zavřenými pod třepotavými víčky, ale slyšela je a pokaždé poznala, kdo přišel, tu a tam se ozvala a každé slovo, které pronesla, najednou jako by získalo hluboký slavnostní význam. Kolem sedmé večer se jí do rukou vlil předsmrtný třas, prsty se jí neovladatelně chvěly jako vějíře a všichni si pomysleli, tak a je to tady, už se to blíží, několik přátel se nabídl, že s ním zůstane přes noc, ale Molcho rezolutně odmítl, ještě je čas, prohlásil odhodlaně a věřil svým slovům, sebereme síly a budeme bojovat dál, a pak je s přicházející nocí všechny poslal domů, i její matku a staršího syna přesvědčil k odchodu. Dcera, která přijela z vojenské základny, chvíli seděla u matky, ale dlouho to nevydržela a odebrala se do svého pokoje, syn gymnazista se zavřel u sebe a učil se na test

z dějepisu. V deset večer Molcho pozhasínal po bytě, sesbíral noviny a srovnal knížky zpátky do knihovny, nahlédl do diáře, kde měl zapsané chystané návštěvy přítelkyní na zítra a pozítří, snažil se je rozprostřít, aby nepřišly všechny najednou a nemocnou příliš nevyčerpaly. O půlnoci si natáhl pyžamo a uleh na svůj gauč pod umírající, mladší syn konečně vystrčil nos z pokoje a prošel kolem dveří, váhavě se zastavil, bál se vejít dovnitř, zeptal se, nepotřebuješ něco, ale otec ho poslal na kutě.

A rázem ho přemohl spánek, ale ve tři hodiny ráno se probudil a věděl, že už nezabere, zapnul topení a dal vyvařit injekční stříkačky, ačkoli nevěděl, jestli budou potřeba, a pak si nalil zbytek koňaku, který si koupili na letišti při poslední společné dovolené před dvěma lety. Spala neklidně, něco mumlala, tu a tam ji šeptem oslovil a zeptal se mírně, copak je, co říkáš, ale neodpověděla mu. Naklonil se, aby jí upravil příkrývky, a z náhlého popudu pozvedl kovové zábradlí u kraje postele, jako by z ní bylo miminko, které může vypadnout z postýlky, a pak odešel do obývacího, seděl potmě na pohovce a v duchu zval smrt, aby vstala a konala své dílo, potom si však vzpomněl na její přání a vrátil se pustit hudbu, přitom si pomyslel, jak je to zvláštní, po celá ta léta se kolem ní vystřídalo tolik doktorů a zdravotníků sester, a teď, v okamžiku smrti, tu s ní zůstal sám, ale cítil se dost silný, aby do sebe smrt vstřebal, dokonce na chvíli zasunul ruku pod příkrývku a pohlídl jí po lýtku, cítil, jak je oblé, měkké a hladké. Zase něco zamumlala, zaslechl skoro zřetelně, jak říká, vid'? Mlčky sklopil hlavu a pak se mírně zeptal: co vid'? Ale ona zmlkla a pomalu otevřela oči, velké, těžké a zažloutlé, unavené zvířecí oči, z nichž se vytratil záblesk lidství a zračila se v nich jen poslední porážka, ani hněv, ani bolest, a Molcho se na ni usmál, oslovil ji jménem a snažil se ji jako vždycky povzbudit, jenomže teď už nereagovala, nejdřív jako by ho ani nepoznávala, pohled v jejích jantarově žlutých očích byl prázdný a vlhký. Nikdy by si nepomyslel, že smrt může být takhle vlhká, a když dodýchala, upravil jí příkrývku, zlehka ji políbil na čelo, nasál její vůni, zhasl lampičku, kterou měla vedle sebe stále rozsvícenou, a hned otevřel okno, tak, a teď jsi volná, zašeptal, ale v hloubi duše v tu volnost nevěřil, jen v nebytí, z jakési niterné naléhavé potřeby vyšel na balkon podívat se na svět, tak tohle je poslední rozloučení, tohle je ta chvíle, začátek zimy, první kapky deště dopadající na vyprahlou zem

ji dosud nepromáčely, jen ochladily, očima pátravě přelétl po okraji temného vádí, zda se tam nemihne nějaký nový pohyb, ale noc byla šedivá a tichá a nad mořem nehybně ležel jemný opar mlhy. Teď mám chvíli jen pro sebe, pomyslel si, než se nahrnou lidé a zavládne všechen ten shon, pak mi nedají ani na minutu pokoj. Zatím byl jediný, kdo věděl, a v tom byla jeho síla a výhoda. V dálce klouzalo po silnici rychle ujíždějící auto. Brzy bude volný i on.

3.

Když se chtěl vrátit, uvědomil si, že neměl zhasínat tu lampičku. Najednou jíím projel tenký osten strachu. Hranice mezi životem a smrtí má být jednoznačná, každý další neurčitý přechod probouzí v člověku děs a hrůzu, teď když tu budu stát a zírat do tmy, bude mi připadat, že se pohnula, a tak tam stál a díval se, zdálo se mu, že zahlédl nepatrný pohyb, ale rázně zaplašil myšlenku na nové oživení, otevřel dveře balkonu a potichu, s hlavou svěšenou prošel pokojem, na prahu se naposledy otočil a viděl teď zcela jasně její tvář, v níž se dosud zračila porážka. Zápasila s nemocí sedm let, před čtyřmi roky se dokonce domnívala, že nad ní zvítězila, avšak ruka, která se včera chvěla jako ochablý zpomalený vějíř, teď visela bezvládně z postele. Podíval se na hodinky, bylo čtvrt na pět, a najednou si s rozechvěním uvědomil, že neumřela jen ona, ale i její nemoc, zlá příbuzná, která se vetřela do jejich domácnosti.

Rychle vyšel z pokoje, zavřel za sebou dveře a zhroutil se na pohovku, zatoužil si zdřímnout, načerpat síly, vědomí toho, co se právě stalo, ho uvnitř hrálo jako teplá deka, ale pořád musel myslet na všechny blízké, kteří teď spí, ovšem on má plné právo vytáhnout je z postele. Nakonec se vzchopil, zvedl telefon a zavolal její matce. Okamžitě to vzala a ze sluchátka se ozval její hlas, probuzený, tichý a pomalý, s nepoddajným německým přízvukem. Je konec, řekl tiše, nic víc, nechal zaznít tu zprávu do ticha. Chvíli neodpovídala, mlčení na druhém konci drátu mu drásalo srdce. Kdy? zeptala se nakonec. Najednou jí nedokázal odpovédět, hrdlo mu sevřely slzy, roztrásl se a zavzlykal, neviditelný žal dvaosmdesátileté stařenky rozdmýchal s nenadálou silou jeho vlastní bolest, sluchátko mu

sklouzlo do klína, ale stará paní trpělivě čekala, silná ve své zdrženlivosti, dokud se nesebral a neodpověděl, před deseti minutami, čtvrt hodinou. Řekla, hned jsem u vás, a teď se ji snažil zadržet, nehoňte se sem, to je zbytečné, počkejte aspoň do rána, čeká vás dlouhý a těžký den, ale nenechala se přesvědčit. Ne, přijedu. Děti ještě spí? Nebudte je, ať se vyspí, zavolám si taxi. A zavěsila.

Došel si na záchod, seděl tam potichu a soustředěně, pak se vsedě vymočil a u umyvadla si opláchl obličej a ruce, ovšem neoholil se, prošel kolem dětských pokojů, dcera otevřela na chvíli oči a viděla ho, ale mlčel a ona zase usnula, nejmladší se ani nepohnul, tvrdě spal. Už dlouho jsou na tuhle smrt připravení, skoro se zlobí, že to trvá tak dlouho.

Otevřel dveře bytu a rozsvítil domovní světlo, na ulici bylo mokro, do světa venku se mezitím neslyšně vkradl tichý jemný déšť, schody se mosazně leskly. Najednou se ho zmocnila obava, aby stařenka v rozrušení na schodech neuklouzla, ještě mi tady upadne a co si pak s ní počnu, pomyslel si trpce. Jeho žena byla jedináček a dokonce i během nemoci si o starou matku dělala starosti, a teď, napadlo ho, už zůstala veškerá odpovědnost na něm, a třebaže stařenka nebyla nijak vratká a dávala na sebe pozor, rozhodl se počkat na ni venku. Obul se, natáhl si svetr a starý kabát, sebral ještě deštník a vydal se ven, nejdřív stál u vchodu a vyhlížel na ulici, pak vystoupal pár schodů na zahrádku, přešel po mokré cestičce přes spadané listí, hlavou se mu honily myšlenky, co všechno bude muset zařídit kolem pohřbu, a už se chystal vyjít na silnici, když ho náhle přepadla hrůzná myšlenka, co když se některé z dětí probudí, vejde do pokoje a najde tam mrtvou matku, vyděšeně spěchal zpátky do bytu, zamkl pokoj a klíč schoval do kapsy, ještě v rychlosti přelétl pohledem mrtvou, ležela tam potichu v tmavé záři noci, která sem dopadala otevřeným oknem, pocítil úlevu, že nabyl ztracenou kontrolu, která se mu bezmála vysmekla z rukou, a honem se vrátil na ulici, do tváří ho bodaly droboučké kapky deště, který přišel vyčistit vzduch.

Obloha byla jasná, ale déšť neustával, jako by přicházel odkudsi odjinud. Molcho bloumal ulicí sem a tam, naplněný novým pocitem svobody, věděl, že už nic nemusí, prsty nahmatával klíč v kapse. Před očima mu vyvstal výjev jakoby nahlížený z výšky, viděl svou ženu ve starém kabátu, jak se tísní v zástupu mrtvých přede dveřmi na kliniku či na úřad, čeká, až bude

vpuštěna dovnitř, aby mohla pokračovat v cestě. Teď je sama, úplně sama. Zachvěl se žalem, už jí nebude moct pomáhat jako dřív, a hrdlo se mu opět stáhlo horkým proudem slz, toužil, aby se vydraly ven a strhly ho s sebou, ale pláč zůstal uvnitř, jen se v něm zatřepotal a pomaličku se rozpustil. Podle jeho propočtů tu stařenka měla každou chvíli být, bydlela v domově důchodců na protilehlém hřebeni Karmelu. Popošel dál až k zákrutě ulice a najednou zahlédl kolébové světélko plující nad zemí jako opilá hvězda, jež spadla z nebe, pomalu a váhavě si razilo klikatou cestu ulicí, skomíralo, pohasínalo a znovu s procitnutím zaplálo. Molcho si promnul oči, že by se sem vydala pěšky, to snad ne, pravda, měla takovou baterku, vzpomněl si. Ale nezdálo se, že by to byla ona, a nebyla to její baterka, Molcho ztuhl bez pohnutí, jako by právě dal světu svolení, aby se vrávoravě naklonil po té smrti, která se v něm před chvílí odehrála, a pak konečně uviděl, že je to světlo bicyklu, na kterém seděl mladík zavalité postavy a rozvážel noviny, pokaždé shodil kolo na chodník a zmizel v průchodu domu u schránek, pak se zase vynořil, zvedl kolo a nasedl. Molcho se schoval u vstupu sousedního domu a čekal, až dojede k němu, ovšem nebyl to muž, byla to žena, celá nabalená, hlavu omotanou šálami a kalhoty dole sepnuté kolíčky na prádlo, prošla těsně kolem něj, ale nevšimla si ho, ve tmě se zaleskly její brýle, otočila se a dojela k jejich domu, sestoupila po schodech a cpala noviny do poštovních schránek. Když se vrátila k bicyklu, připadalo Molchovi, že je to přece jen muž, tělnatý a brunátný, teď vrhl na Molcha mrzutý pohled, nasedl na kolo, které se pod jeho vahou prohnulo, a zmizel mu z dohledu.

Do ulice zatím vjel v oblaku výfukových zplodin taxík, motor chrčel a supěl, a vzápětí z auta vystupovala stařenka, nejprve vystrčila ven hůl, kterou si v posledním měsíci bez jasného důvodu zvykla nosit, zaplatila a chvíli ještě seděla uvnitř, zřejmě poslouchala a čekala, až řidič dopovídá, co má na srdci, s lidmi to odjakživa uměla, šířila kolem sebe důvěru. Řekla taxikáři, že jí zemřela dcera, anebo na to byla příliš hrdá? Taxík se rozjel pryč a stařenka teď osaměla na protějším chodníku, nasypala do peněženky vrácené drobné, rozhlédla se na obě strany, vyčkala, až projedou neviditelná auta, a teprve pak přešla ulici, až teď si všiml, jak teple se oblékla, měla na sobě pečlivě zapnutý zimní kabát, galoše a rukavice, poprvé na ní viděl

červený baret, který jí před dvěma lety přivezli z Paříže, kráčela s holí namířenou dopředu, jako by ukazovala na neviditelný cíl. Hned jí vykročil naproti, ale nechtěl ji polekat, zprvu ho považovala za cizího muže, minula ho a šla dál s hlavou útrpně skloněnou, Molcho ji jemně zastavil, dotkl se jí, v posledních letech se celá scvrkla a seschla, ale dál se držela vzpřímeně, obličej měla na čerstvém ranním vzduchu svěží a její svaštělá, stařecky snědá kůže vydávala lehkou vůni starého parfému.

Taxi zabloudilo, řidič nepochopil, co po něm chci, vyhrkla hned svým německým přízvukem, který býval po ránu výraznější vlivem snů a nočních úvah v němčině, vyhýbala se mu pohledem, mrzí mě, že jste si dělal starosti. Ale Molcho svěsil hlavu a nic na to neřekl, udivilo ho, že se její první slova týkají takové bezvýznamnosti, vzal ji za loket a podepíral ji po cestě ze schodů k zahrádce před domem. Nepotřebovala jeho pomoc, její staré tělo pod šaty bylo energické a pružné, vyndala baterku, aby si posvítila na mokré schody pokryté červeným spadáným listím, sešla po schůdcích s holí zavěšenou přes paži, pak si hůl přehodila do druhé ruky a vykročila nahoru, Molcho ještě sebral ze schránky navlhle noviny a spěchal za ní, otevřel jí dveře do bytu a stařenka zprudka zamířila do pokoje, skoro běžela, teprve teď si všiml její ztvrdlé sinalé tváře s roztřesenými rty, a už brala za kliku, počkejte, zašeptal a vytáhl z kapsy klíč, aby odemkl, začal jí vysvětlovat, proč nechal zamčeno, ale uvědomil si, že ho nevnímá, vrazila dovnitř, tak jak byla, v kabátu, s baretem a holí, i s tou rozsvícenou baterkou v ruce, jako by se bála, že něco zmešká. Přetopený pokoj teď sálal horkem, dokonce i líce mrtvé, která tam ležela s rukama bezvládně svěšenýma, jako by tím teplem zrůžověly. Ale všechno zůstalo tak, jak to tu opustil, a právě ta absence změny ho bodla u srdce, zastavil se ve dveřích, vrátil dceru matce, jako by si ji na těch třicet let jen vypůjčil, s mrazivým klidem sledoval, jak se stařenka bezhlesně vrhá k mrtvé, hladí ji, líbá ji na tvářích, zvedá její bezvládné paže a skládá jí je na prsou, leží jí na hrudi, a pak se ozvalo zakvílení, jako by v dálce zahoukala potápějící se loď, a Molcho, který stál ve dveřích s novinami zastrčenými v podpaží, najednou pocítil, jak se mu hrdlo znovu stahuje pláčem, přál si, aby ten bolestný výkřik pomohl slzám prodrat se ven, čekal na jejich očistný proud, ale věděl a cítil, že nic nebude, že zůstane jen u toho podivného zakvílení.

Stařenka byla vzdělaná, sečtělá žena, pravidelná návštěvnice koncertů klasické hudby, do Izraele se přistěhovala v předvečer druhé světové války a vedla tu sirotčinec. Během nemoci se vztah mezi nimi utužil. Ačkoli platil ošetřovatelky a zdravotní sestry, v péči o nemocnou se střídali hlavně oni dva, a třebaže spolu o smrti nikdy nemluvili a řešili jen praktické záležitosti, byl přesvědčený, že stařenka sdílí jeho názor, totiž že smrt je konečný zánik, po němž nezbude docela nic, takže teď už jsou v pokoji sami dva, jen oni dva a nikdo jiný. Chvilí váhal a pak vykročil k ní, zlehka jí položil ruku na rameno, což ještě nikdy neudělal, pomohl jí z kabátu, vzal i baret a pak jí přisunul křeslo, na kterém v posledních dnech sedávala dlouhé hodiny. Klesla do něj, její vrásčitou tvář věncila šedavá koruna vlasů, silné brýle se jí zamžily, tak podobná, a přece nepodobná jeho zesnulé ženě, pozoroval ji, jak tam sedí, zdrcená a vyhaslá, začal přecházet po místnosti, zalykal se přívalem rozbourěných citů. Zemřela pokojně, promluvil nakonec, myslím, že neměla bolesti, určitě netrpěla, to bych poznal, a potom unesený vlastním rozrušením zopakoval, vím jistě, že netrpěla, jako by před hodinou zemřel on sám, a ne ona, stařenka k němu vzhledla a dychtivě mu naslouchala, pokývala hlavou, ano, přisvědčila, teď už má klid, jako by mluvila o neposedné holčičce, která konečně usnula a přestala obtěžovat, a stařenčina nechápající, zarudlá tvář s brýlemi, které se jí svezly ke špičce nosu, se Molcha najednou hluboce dotkla a propukl v usedavý pláč, hlasitě vzlykal, plakal lítostí nad stařenkou i nad sebou samým, a stařenka ho sledovala pohledem plným mlčenlivého přátelství, dokud se neutišil a nevyšel z pokoje, aby si v koupelně opláchl obličej, nakonec si svlékl kabát i košili a rozhodl se, že se oholí.

Když vyšel z koupelny, našel dceru už vzhůru, stála a objímala se s babičkou, vzhledla k němu usazeným pohledem, zdálky na ni pokývl hlavou, jako by říkal, teď už to víš i ty, jako by ta zpráva byla nějaký předmět, který si předávají z ruky do ruky. Znovu pohlédl na ženino tělo ležící bez života a s údivem zaznamenal jeho posmrtnou ztuhlost, jako by se zeměkoule přestala točit, ale při pohledu na čerstvé ranní noviny, zapomenuté u nohou postele, ho bodlo u srdce a Molcho vzhledl k obloze, na níž už se objevil bledý proužek úsvitu.

Pak zavolal staršímu synovi a šel vzbudit gymnazistu, nebylo lehké ho probudit takhle za tmy, za poslední rok si zvykl usínat tvrdě a nenechat se ničím vytrhnout ze spánku, ale otec ho vytáhl z postele, zjistil, že už zase spí oblečený, aby se mohl ráno vyvalovat v posteli do poslední chvíle. Oznamil mu, co se stalo, syn byl na to připravený, vlastně už měsíc čekal na tuhle zprávu, dávno s matkou přestal komunikovat, jako by se na ni hněval, že si s umíráním dává načas, když se ptal, jak jí je, a dostal odpověď, že dnes lépe, všiml si Molcho, jak mu tvář zlobně potemněla. Teď ho vedl k ní, aby se s ní naposledy rozloučil, svíral ho pevně kolem ramen, aby nemohl utéct, a syn, ještě ztuhlý ze spánku, stál bezradně nad ní, ale neuronil jedinou slzu a Molcho začal přemýšlet, jestli ho přece jen nemá poslat do školy, aspoň nezmešká písemku z dějepisu, lepší než aby tu celý den bloumal a všem se pletl pod nohy. Mezitím se objevil student, který se dostavil rychlostí světla, bledý a zničený, zasypal babičku polibky, zlehka vzal do dlaní ruku mrtvé matky, teď ještě budou líbat i ji, pomyslel si v duchu Molcho a cítil, jak se pomalu odpoutává, jeho úvahy byly stále strážlivější a věcnější. Zazvonil telefon, bylo půl šesté ráno a volala jeho matka z Jeruzaléma. Už věděla, co se stalo, ačkoli Molcho netušil jak, celou noc prý nemohla spát, cítila nablízku smrt, myslela na něj. Rozplakala se, tolik si přála se snachou se naposledy rozloučit, měla ji tak ráda. Kdy přijede pohřební vůz? Nemohli by na ni ještě počkat? Nezajel by pro ni někdo? Slyšel její vzlyky jakoby zdálky a rozmazaně, odpovídal jí ochablým hlasem, zdrcený únavou, její úpěnlivé naléhání přecházel mlčením, věděl, že matka měla z jeho ženy odjakživa jakýsi nepochopitelný strach a nezdálo se mu vhodné, aby teď přijela a viděla ji ležet na smrtelné posteli. Nakonec zavěsil a zavolal příteli lékaři, který jim stál posledních pár let nablízku. I ten zvedl sluchátko okamžitě a ozval se hlasem beze stopy ospalosti, jako by celou dobu čekal u telefonu. V bytě mezitím zavoněla káva, syn mu ji nalil do velikého šálku a on usrkával doušky teplé tekutiny, omámený sladkostí smrti, pomalými kroky přecházel kolem ložnice, ale nepřibližoval se, slyšel odtamtud neustávající vzlyky dcery, zrovna tu smrt tolik zasáhla, když přitom měla s matkou pokažené vztahy.

Stařenka seděla dál bez pohnutí v křesle, držela stráž u lůžka. U dveří mezitím zvonili doktor s manželkou se zkormoucenými tvářemi, doktor si Molcha vůbec nevsímal a zamířil rovnou k mrtvé, dlouho ji ohledával, jako by se ještě dalo pochybovat o jejím úmrtí, Molcha přepadla na okamžik hrůza, že třeba neumřela, jen upadla do bezvědomí, a v duchu se na doktora zlobil, že se chová, jako by ho podezíral ze zločinu. Nakonec doktor prohlídku těla ukončil a opatrně zesnulé přetáhl prostěradlo přes hlavu. Molcho teď přišel blíž k lůžku a líčil mu, jak smrt proběhla, předváděl sípavé hvízdání plic a třas rukou, za oknem zatím vysvitlo ranní slunce a smrt, která se odehrála před pouhými dvěma hodinami, se najednou zdála vzdálená, jako by k ní došlo kdysi dávno. Lékař ho vyslechl, pak vytočil číslo do nemocnice a zavolal sanitku, a do bytu mezitím přišli sousedé v teplých svetrech, každý políbil Molcha na tvář a on se v duchu podivil, takže teď budou líbat i jeho, ženy k němu přistupovaly jedna po druhé, objaly ho a políbily, jedna ze sousedek se dokonce rozplakala, vždyť se jen tu a tam pozdravili na schodech a prohodili pár slov, a teď tu prolévá hořké slzy, využila mrtvé, která tu před ní ležela, aby si mohla za úsvitu z vlastních soukromých pohnutek bolestně poplakat. Její manžel tam stál celý nersvůj, mluvil se starou matkou, která se nehnula ze svého místa u lůžka, jako by sama byla živou součástí zesnulé, s níž bylo možno ještě jednat.

Na Molcha dolehla únava a cítil, jak se mu podlamují kolena, odebral se do obýváku a tam ztěžka usedl, schoulil se na pohovce a pozoroval studenta, jak svým pomalým bezvýrazným hlasem obvolává její nejlepší přítelkyně, probouzí je s jakousi sebejistou neomaleností, a Molchovi prolétlo hlavou, že přátelé a známí se s ní budou chtít přijít rozloučit, a tahle myšlenka v něm vzedmula vlnu nevole, seděl zarytý a zachmuřený ve svém koutku a myslel na to, že by bylo lepší, aby ji takhle neviděli, vždyť je to jen mrtvé tělo, najednou se v něm ozvala nejasná obava, že budou z její smrti obviňovat jeho, ale proč, vždyť se o ni do poslední chvíle staral a v očích všech byl až dosud nevinný.

Čas získal zvláštní, neskutečný rozměr, u dveří zvonili přátelé, kteří sem dorazili s udivující rychlostí a rovnou zamířili k němu, dokud ještě žila, vedly jejich první kroky k ní, ale teď byl středem pozornosti on. Mezi uplynulou nocí a tímto dnem nebyla žádná spojitost, znovu volala jeho

matka, ale Molcho požádal, aby si telefon vzali syn nebo dcera, nechtělo se mu zvedat se z pohovky. Kde na to všechno seberu síly, pomyslel si trpce. Vždycky si představoval, že po její smrti vstane a půjde dál, ale teď měl pocit, jako by měl na nohou okovy. Někdo z přátel odhrnul prostěradlo a v ostrém denním světle odhalil nebožčin obličej, bezkrevný a ohyzdný, Molcha se zmocnil hněv, to ne, jako někde v mauzoleu, to ne, zamručel najednou, a kdosi ho zaslechl, polekal se a rychle ji zase zakryl. Pocítil úlevu, když konečně přijela sanitka a dva muži ji vynesli ven z domu, ještě nebylo ani sedm, a jemu to připadalo jako za starých časů, kdy odcházela časné ráno do školy, protože vyučování začínalo brzy, v nultou hodinu, jak tomu říkaly děti.

5.

Obávali se, že jim pohřeb překazí déšť, ale kolem poledne, asi dvě hodiny před obřadem, se obloha vyjasnila, od moře zavanul příjemný vánek a pohřební průvod, který se vydal na cestu v původně plánovanou hodinou, zamířil bez dlouhého zdržování z obřadní síně přímo na hřbitov. Jelikož počasí jim přálo a smrt se dlouho očekávala, přišlo se rozloučit se zesnulou množstvím lidí, pohledy ze všech stran se upíraly na Molcha, i jeho doprovázely na téhle poslední cestě, a tak se zatím pozorně rozhlížel, kdo všechno přišel, i děti požádal, aby se pokusily zapamatovat si co nejvíce tváří. Kolem se vznášely chomáčky jemné mlhy a zbarvovaly náhrobky doběla, kráčeli zvolna tím oparem a štěrk jim chrastil pod nohama, její matka, tentokrát bez hole, stoupala v doprovodu svých starců, kteří se pomalu belhali a podpírali se navzájem, on sám vedl svou matku v černém kožichu mezi hroby, vrávorala nejistě jako vůz, kterému se zakutálelo jedno kolo, občas se zastavila a rozhlédla se po lidech kolem, hledala známé obličej, aby k nim vyslala pohled plný zoufalství. Hrob byl vyhloubený už od rána na malém návrší v nové části karmelského hřbitova a Molcho se způsobně postavil vedle něj s hlavou skloněnou k čerstvě odházené hlíně, jen občas zvedl zrak a bedlivě se rozhlédl po lidech, kteří se tu v tlumeném hovoru shromažďovali, s potěšením zaznamenal, že přišli nejen blízcí přátelé z ministerstva, ale i sekretářky a úředníci, dokonce i její doktorka tu byla a samozřejmě i kolegové učitelé ze školy, a kromě toho spousta neznámých

tváří, mladí lidé, vysokoškoláci, vojáci a vojačky, gymnazisté ve školních uniformách, také učitelé a učitelky mladšího syna, a mezi těmi všemi nerozhodně bloudili jeho příbuzní z Jeruzaléma, těžkopádní starosvěští Sefardi, plešatí a zachumlaní do šálů, kteří pozvedali užaslý, ustaraný pohled k blízkému, neklidně se vzdouvajícímu moři. Molcho ještě nikdy nebyl středem takového zájmu, uprostřed zástupu lidí, kteří se teď myšlenkami upírají samozřejmě k ní, ale také k němu.

Rabín vedle něj, čistý a upravený, působil už od pohledu důstojně, byl to německý Žid, který před dvěma roky vedl pohřeb její tetičky a na celou rodinu tenkrát udělal dobrý dojem, její matka si na něj prozíravě vzala telefonní číslo. Molcho k němu vzhlížel s důvěrou a nadějí, že ho provede i dalšími zákrutami smuteční ceremonie poté, co mu s takovou dovedností obřadně roztrhl košili. A tak tam stál, obklopen svými dětmi, přáteli a členy rodiny, věřil, že všichni celá ta léta sledovali jeho počínání a teď k němu upírají zraky s láskou a v dobrém, každý přece ví, jak obětavě se o ženu staral a pečoval o ni doma až do úplného konce, teď se o něm dokonce v krátké a pěkné smuteční řeči pochvalně zmínil i rabín. Opatrně vzhlédl, z hloučku jejich nejbližších přítelkyní, které stály nedaleko něj a se zasmušilou vážností poslouchaly rabínův projev, na sobě ucítil jejich zkoumavé zadumané pohledy a v duchu přemítal, zda o něm nevědí něco víc, než tuší, zdali jim během oněch dlouhých hodin, kdy sedávaly vedle jejího lůžka, neodkryla tajnosti jejich intimního života, bůhví, třeba do ní nemoc zasela semínko podivných vyfantazírovaných představ, proti nimž by se před nimi sotva obhájil. Vždyť od té doby, co jí před sedmi roky amputovali prs, s ním odmítala spát, a on na ni nenaléhal, ačkoli jí zůstal věrný.

6.

Když pohřeb skončil a Molcho zamáčkl pár slz, lidé se shlukli kolem něj a tiskli mu ruku, díval se jim pozorně do tváře a poznal na nich, že by chtěli, aby si je zapamatoval, o což se samozřejmě také snažil, ale současně byl opatrný, aby je příliš nezatěžoval svým zármutkem, během posledního dne si zvykl zdravít příchozí zasmušilým pokývnutím hlavy, ovšem dával si pozor, aby to gesto nepůsobilo příliš zoufale a aby z něj byla cítit i naděje,

aby si ho nespojovali jen se smrtí, nýbrž aby viděli, že navzdory úbytku sil je stále ještě vhodným kandidátem pro lásku. A tak k němu přistupovali jeden po druhém, manželské páry a občas osamocený muž nebo žena, tu a tam se některá z nich dokonce významně zmínila o své osamělosti, jako třeba ta právní poradkyně z ministerstva, úřednice na vysokém postu, která ovdověla před třemi lety, a třebaže se s ní blíž neznal, zašel s pár přáteli na pohřeb jejího muže. V posledních letech chodíval na pohřby častěji, aby si zvykl, a teď si vybavil, že její manžel leží pochovaný tady poblíž, neda-leko čerstvě vykopaného hrobu. V posledním roce na ni občas myslel s jistou náklonností jako o jisté možnosti poté, co přijde smrt.

7.

Celých sedmi dní truchlení bez přestání přšelo a vzduch se citelně ochladil, všichni se podívovali, že zima zaklepala na dveře tak brzy. Zatopili si v obýváku a uvelebili se na pohovce všichni pohromadě, on a jeho tři děti, babičce přitáhli velké křeslo a posadili ji naproti sobě. Dcera si přinesla deku, zula se a bosá se do ní zachumlala. Bylo příjemné sedět takhle pospolu v útulně vyhřátém pokoji, pozorovat déšť za oknem a přijímat další a další smuteční hosty, kteří každou chvíli zvonili u dveří, mluvili o zesnulé a o počasí, vzpomínali na pohřeb, kdo všechno přišel, kdo jak vypadal a kdo co říkal, padaly pochvalné zmínky o rabínovi, jak byl dobře oblečený, důstojný a při smutečním proslovu mluvil stručně a k věci, takže neotrávil účastníky pohřbu zdoluhavým řečněním, jak se to často stává. Seděli tam takhle celé dopoledne a po obědě si šli zdřímnout, kolem čtvrté vstali a zase usedli do obýváku, přijímali další hosty, kteří jim přišli vyjádřit soustrast, a to samé i po večeři. Molcho zprvu uvažoval, jestli nemá nejmladšího syna smutečních zvyklostí zprostit a poslat ho raději do školy, už takhle zameškal v posledních měsících dost vyučování, ale gymnazista si vyvzdoroval, že chce sedět s nimi, zdálo se, že oživil, už se tolik nehrbil a seděl s hlavou vzpřímenou, jako by z něj matčinou smrtí spadlo těžké břemeno, fascinovaně pozoroval hlavně stařečky, kteří přicházeli za babičkou, tyhle zvláštní starce Molcho předtím v životě neviděl, a teď najednou seděli u něj doma v obýváku a vedli dlouhé rozhovory v němčině, Molcho je poslouchal a nerozu-

měl jim ani slovo, ale občas se usmál, když se mu zdálo, že se také usmívají. Ze všech konců Izraele přijížděli příbuzní a přátelé vyjádřit rodině soustrast, a jen co vstoupili do obýváku, hned vstal, aby je pozdravil, připravený obejmout a políbit na tvář i ty, které znal jen málo nebo kteří se k tomu viditelně neměli. Zatímco přijímal nové a nové návštěvy, oblečený v měkkém černém roláku a podle zvyklosti truchlících neoholený, dospěl k rozhodnutí, že políbí na tvář každého, kdo k tomu bude svolný, tenhle způsob uvítání se mu velice zalíbil, a i když se rty příchozích většinou jen letmo dotkly jeho tváře, občas se stalo, že ho některá její blízká přítelkyně pevně objala, na čele ho zašimraly její vlasy a cítil, jak se mu k hrudi přitiskla oblá ženská prsa, nebo se mu to aspoň zdálo. Jiných ale neměl odvahu se dotknout, mladých učitelek a studentek, jimž jeho žena vedla seminární práce, nebo té krásné elegantní ženy doprovázející vysokou stařenku, která zamířila rovnou za babičkou, ani té právní poradkyně, jež mu přišla vyjádřit soustrast spolu s ředitelem odboru a několika dalšími kolegy z ministerstva a držela se rozpačité stranou, dokonce ani kabát si nechtěla odložit, ačkoli v obýváku se topilo.

V deset večer, když vysokoškolák odvezl babičku do domova důchodců, sám se vrátil do studentského podnájmu a dcera s mladším synem se posadili k televizi, kde dávali noční film, se Molcho odebral do ložnice, která pořád vypadala jako malá soukromá klinika čekající na nového pacienta, kde to voní čistotou. Z mohutného nemocničního lůžka sice zbyla už jen holá kovová konstrukce, vodní matraci nechali odvézt hned v den smrti, protože se platilo za každý den jejího pronájmu, ale ostatní zdravotnické vybavení tiše spočívalo jedno vedle druhého, některé vypůjčené, další zakoupené nebo pronajaté – kapačky s infuzí, lavor na omývání, kolečkové křeslo, kyslíková maska, injekční stříkačky a léky vyrovnané na policích, knihy, které měla rozečtené nebo se na ně chystala, kazety s nahrávkami klasické hudby, které poslouchala pořád dokola, a gauč vedle jejího lůžka. Svlékl se a pomalu se chystal do postele, mezitím se rozhlížel po pokoji a přemýšlel, co z těch věcí půjde prodat a co by teoreticky mělo smysl si nechat, nejdéle prodlel u léků, ty mu dělaly starosti, hlavně hromada nedotčených balení Talvinu, drahého analgetika, kterého před pár měsíci nakoupili velkou zásobu v obavě, že by mohl dojít, jenomže pak zjistili, že má

kontraindikaci s jinými léky, které užívala. Uvažoval, jestli pro něj najde kupce a kam vyvěsit inzerát. Pak si lehl do postele, nechal svítit lampičku na jejím nočním stolku, jak byl v posledních měsících zvyklý, jen ztlumil světlo. Pořád měl lehké spaní, čtyřikrát nebo pětkrát se během noci probudil, vstal a bloumal po bytě, usedl do křesla, nasadil si sluchátka a chvíli poslouchal hudbu, a najednou se v něm zatřepotala vzpomínka na zavalitého mladíka, kterého viděl tenkrát za úsvitu rozvážet noviny, v jeho mysli patřil neoddělitelně k té smrti, a zatoužil ho vidět znovu, jako by na jeho oblečení, baterce, brašně, mezi dráty kola ulpěly nehmotné pozůstatky jeho mrtvé ženy. Zaplavila ho vlna hlubokého stesku po nemocné, najednou si přál, aby tam zase ležela, třeba i v bezvědomí. Dokonce i ta matrace mu scházela, jako by byla také její součástí. Zdalipak teď ještě někde existuje a kdo se o ni stará, asi někdo jiný. Ale zase ho prostoupila únava, pronikala do celého jeho těla a proměňovala ho ve vyschlou mořskou houbu, a tak ztěžka vstal a ploužil se do postele, cestou mu padl zrak na hromadu účtů, která se navršila na stole. Brzy bude muset nahlásit všemožným úřadům její úmrtí, vždycky doufal, že ho finanční záležitosti vzpruží, ale zatím ho vyčerpávalo už pouhé pomýšlení na to, čím vším se bude muset probírat.

8.

Sedmý den si přivstali a časně zrána se vydali na hřbitov. Déšť sice ustal, ale vzduch byl mrazivě studený. Rabín z pohřbu měl hned ráno nějaké povinnosti v Tel Avivu, a tak museli přijít už na šestou, nabízel jim sice za sebe náhradou jiného, ale oni trvali na tom, že chtějí jeho, tak vstaneme v pět, to se dá zvládnout, přece jen je to jistota, už ho znají, někdo nový by jim ještě dělal problémy, vyptával by se a kdoví, co dalšího by si na ně vymyslel. Na hřbitově se sešla hrstka pozůstalých, málem by nesehnali ani deset dospělých mužů k modlitbě, nejdřív chvíli bloudili mezi náhrobky, než hrob našli, ale rabín ho hned poznal. Když se vrátili domů, nebylo ještě ani sedm a všichni ti lidé, kteří je posledních několik měsíců obklopovali, byli najednou ti tam. Vysokoškolák se vrátil na přednášky, dcera na základnu, gymnazista sice chvíli váhal, jestli nemá ještě zůstat doma, ale starší sourozenci ho bez diskusí poslali do školy. Molcho se oholil, sám v prázdném

bytě, z něhož posledních sedm dní nevytáhl paty, a čekal na stěhováky, kteří měli přijet pro velké nemocniční lůžko.

V půl deváté přišla ošetřovatelka, která se o ni starala každé dopoledne, Molcho ji skoro neznal, když volal z práce, vždycky brala telefon jeho žena. Přišla si vyzvednout výplatu, vrátit klíče a předat výpověď, jak Molcho jistě ví, není žádná posluhovačka, ale pečovatelka, nejspíš už si našla novou pacientku. Rozechvěle se zajímal, kde teď bude pracovat, a dozvěděl se, že shodou okolností tady poblíž, jen o pár ulic dál. Teprve teď si ji pořádně prohlédl, byla to drobná snědá žena kolem třicítiky, trochu odměřená, ale šikovná, kromě toho jeho žena dovedla dávat jasné pokyny a říct si, co potřebuje. Chvilí se rozmýšlel a pak jí nabídl, jestli by u něj nechtěla ještě nějaký čas zůstat a pomáhat mu s vařením a uklízením, než dá všechno do pořádku, bál se, že pokud ho tu nechá samotného, zůstane uvázaný k domácnosti zrovna teď, když dostal naprostou svobodu, ona už má klíče a ví, jak to u nich chodí, stačilo by párkrát týdně poklidit a uvařit, třeba by zvládla skloubit práci na obou místech, tady i u té nové nemocné, ani by nemusela docházet každý den. Zvedla k němu tmavé orientální oči a stála před ním v zamyšlení, vybídl ji, ať se posadí, a v duchu ho napadlo, přece ho nepodezírá z postranních úmyslů? Váhala, najednou se rozpovídala o jeho ženě, zmiňovala intimní podrobnosti, znala tělo pacientky stejně důvěrně jako on, i na ní ulpěl pach smrti, a Molcho usoudil, že tahle žena by mu mohla posloužit jako most k něčemu, co zatím tušil jen mlhavě. Ale pak zopakovala, nejsem žádná hospodyně, jsem pečovatelka, ovšem, já vím, řekl, ale oběd pro kluka není uvařený a taky je potřeba občas uklidit, něco samozřejmě zastanu sám, jenže nejdřív musím vyřídit spoustu věcí. Chvilí se rozmýšlela a nakonec nabídku přijala, ale jen do doby, než dá Molcho věci do pořádku.

Mezitím zazvonil u dveří mladý sebevědomý stěhovák v montérkách, že jede pro tu postel, díval se po nich s jakýmsi potutelným úsměvem a na pečovatelku se obracel, jako by to byla Molchova manželka, což ji uvedlo do rozpaků a nevěděla, jak ho vyvést z omylu. Hned ho zavedl do ložnice a mladík si lůžko několikrát obešel kolem dokola, zkoumal, jestli není někde poškozené, a nakonec vytáhl lejstra, aby se mu Molcho podepsal. Molcho předpokládal, že teď dostane zpátky poměrně vysokou zálohu,

kteřou musel na začátku složit, ale muž mu oznámil, že peníze přijdou poštou za měsíc nebo za dva, a to se Molcho začal bránit, to snad nemyslíte vážně, víte, jakou hodnotu ta částka ztrácí při dnešní inflaci? Stěhovák mu dal za pravdu, jenže bohužel, na tohle on je příliš malý pán, o tom rozhodli nahoře, a nakonec Molcho nepřišel zase o tolik, relativně vzato, jsou lidi, kteří si pronajmou takovou postel na celé roky, a pro ně tak záloha ztratí vůbec veškerou hodnotu. Molcho se s ním začal dohadovat, ale najednou ho to unavilo, konec konců je pod jeho důstojnost hádat se o peníze s někým, kdo stejně nemá oprávnění mu cokoli vyplatit. Chtěl se toho lůžka už zbavit a taky vyházet ostatní věci z pokoje, ale brzy pochopil, že stěhovák nemá nikam naspěch, užvaněný chlapík, který by tu s ním vydržel klábořit do večera, nehledě na to, že přijel sám, navíc malou dodávkou, takže bude muset postel rozmontovat a odvézt ji po částech.

Pečovatelka se zula a převlékla do zástěry, která visela v koupelně vedle jeho ručníku, kdoví proč měl dosud za to, že je to stará zástěra jeho ženy, ale teď viděl, že si ji zabavila a pustila se do nádobí, které se navršilo ve dřezu, stěhovák se mezitím zavřel na záchodě a dlouho nevycházel, až se Molcha zmocnila úzkost a netrpělivost. Co mám uvařit? zeptala se pomocnice. Nevím, máte nějaký nápad? zeptal se, otevřel ledničku a zkoumal její obsah. Nabídla mu několik variant. O jídelníčku vždycky rozhodovala jeho žena, ale tentokrát to bylo na něm, pomocnice navrhla kuře na olivách s rajčaty, jen podotkla, že je to spíš orientální jídlo. Molcho odvětil, budiž, uvařte něco orientálního, vždyť já jsem taky Sefard. Stěhovák beze spěchu opustil záchod, šel si umýt ruce a pak vstoupil do kuchyně s otázkou, která se mu zřejmě vylíhla v hlavě během sezení na toaletě. Pro koho tu vlastně bylo to nemocniční lůžko? Pro někoho z rodičů? Ne, zamumlal Molcho hněvivě, pro moji ženu. Stěhovák nehnul ani brvou, jen přikývl, uvolněně se obrátil na pečovatelku a požádal o čaj, trochu ho bolí v krku, pak se posadil a začal s ní žertovat. Molcho prudce vyšel z kuchyně a začal přecházet z pokoje do pokoje, jako by něco hledal. Je opravdu nezbytné, aby tu s nimi zůstal? Domluvil se s pečovatelkou, že zamkne, až bude odcházet, vrazil do ložnice, popadl kolečkové křeslo, kyslíkovou masku a stojan s kapačkou a vláčel to všechno k autu.

Ještě ten den se mu podařilo vrátit tři části zdravotnického vybavení a dostal zpátky zálohu, pak zašel do banky a vyzvedl její poslední nemocenskou výplatu. Poprvé po sedmi dnech vyšel ven, myslel si, že bude čerstvý a odpočatý, spoustu toho zvládne a že ho procházka i zařizování rozptýlí, ale objevila se spousta nepříjemných zdržení, všude stály dlouhé fronty a jen málo lidí tam venku mělo tušení, že před pár dny ovdověl. Když se odpoledne vrátil, dolehl na něj smutek z prázdného a opuštěného bytu, současně v tom ale cítil jistý příslib. Kuchyně se blýskala čistotou, záchod byl umytý a na jídelním stole stálo několik hrnců přikrytých pokličkou. Jeho soukromá nemocnice se změnila k nepoznání: velké nemocniční lůžko zmizelo a jeho gauč z jakéhosi důvodu posunul buďto stěhovák, nebo hospodyně na místo velké postele, přesto ale pokoj působil podivně prázdným dojmem. Najednou mu prolétlo hlavou, že ti dva spolu možná souložili na jeho gauči, ten chlapík mu připadal jako sukničkář, a ta představa mu nebyla vůbec proti mysli, naopak, aspoň by sex, třebaže mezi cizími lidmi, vstoupil zpátky do jeho domu a něco z něj se vsáкло do prostoru kolem. Posadil se na gauč a přičichl k přehození, na okamžik měl dojem, že z něj cítí vůni tabáku, ale pak si přestal být jistý.

Vrátil se do kuchyně a pustil se do oběda, jídlo bylo dobré, mísily se v něm neznámé chutě, z dalšího hrnce voněl tmavofialový pokrm z dušené zeleniny. Prozkoumal ledničku, stály v ní další kastroly s jídlem, copak jí říkal, že toho má navařit tolik, nesmysl, ta ženská si prostě dělá, co chce. Byly tři odpoledne, vytočil číslo stařenky, aby se jí zeptal, jak se daří, třeba bude vědět, kde se toulá gymnazista, který se ještě nevrátil. Občas chodíval ze školy na oběd rovnou k ní do domova důchodců. Na pokoji to ale nikdo nebral. Zavolał Omrimu, vysokoškolákovi, ale ani u něj na studentském podnájmu telefon nikdo nezvedl. Vypadalo to, jako by konec truchlení byl pro rodinu signálem k všeobecné anarchii. V bytě panovalo nezvykle hluboké ticho. Stáhl jako obvykle žaluzie v pokoji a zkusil si zdřímnout, jak byl zvyklý v době její nemoci, kdy potřeboval načerpat síly k neklidné noci, ale usnout se mu nepodařilo, ačkoli ráno vstával ještě za tmy. Najednou ho sevřely obavy, kde ten kluk je? Zapnul si v rádiu stanici

s klasickou hudbou a začal třídít léky, nashromáždilo se jich tu obrovské množství, ale dvacet balení drahého Talvinu nechal na polici, postavil z něj miniaturní pestrobarevnou hradbu, tyhle si tu ještě nechá, přece není blázen, aby vyhodil do popelnice úplně nedotčené a navíc tak drahé léky. Pak začal ložnici pomalu vracet do původního stavu, jak vypadala ještě před pár měsíci, než byla uzpůsobena jiným účelům. Z vedlejších pokojů přitáhl stůl a židle, které předtím odklidili, a rozestavěl je trochu jinak, než byly předtím, udiveně se rozhlédl, je možné, že tohle nové uspořádání je účelnější a estetičtější? O rozmístění nábytku rozhodovala přece vždycky jeho žena. Jen velkou manželskou postel nechal stát na balkoně pod igelitovou plachtou, matrace zatím zpráchnivěla a rozpadala se. Stojan s lavorem na kolečkách, který zakoupili, když přestala být pohyblivá, postavil ke vstupním dveřím, byl úplně nový a bezpochyby se mu podaří ho někam prodat, mohl by ho nabídnout i domovu důchodců, chvíli uvažoval, jestli požádá stařenku, aby to zařídila, ale pak si to rozmyslel, ještě by po něm chtěla, aby ho věnoval oddělení invalidů zadarmo, a jemu bylo líto peněz.

Kluk pořád nešel. Molcho si najednou uvědomil, že nezná jméno ani telefonní číslo žádného z jeho kamarádů. Vyšel ho na ulici vyhlížet, ale venku foukal studený nehostinný vítr. Molcho si nalil kávu do šálku a vedle postavil sušenky, posadil se k psacímu stolu a začal se probírat účty a složenkami, které se tu během sedmi dnů truchlení nahromadily. Už předtím si na kus papíru začal propočítávat vdovecký důchod, který by mu mělo vyplácet ministerstvo školství.

10.

V půl šesté přišel syn, samozřejmě si ráno zapomněl vzít klíče, za poslední půlrok si zvykl, že je vždycky někdo doma. Takhle to tedy dál nepůjde, něco se změnilo, řekl mu otec, odteď s sebou koukej nosit klíče, nehodlám sedět doma a čekat, až přijdeš, nejsem žádná tvoje chůva. Prostřel stůl k večeři a postavil na něj hrnce s večeří, ale orientální kořeněné jídlo synovi příliš nejelo a ani Molcho neměl valnou chuť k jídlu, po těle mu přebíhal podivný zimničný chlad, šel znovu zavolat stařence, jako by cítil povinnost se jí ozvat, ale telefon vyzváněl do prázdna, vytočil číslo na

receptci domova důchodců a tam se mu dostalo odpovědi, že v poledne odešla a zatím se nevrátila. Rozhodl se, že si půjde lehnout brzy, měl po-
dezření, že na něj leze nějaká choroba, nejspíš nastydl na hřbitově. Syn se
s klidem posadil před televizi, to nemyslíš vážně? zeptal se ho otec nevě-
říčně, copak zítra nepíšete tu písemku z dějepisu? Ale gymnazistu to
zřejmě příliš netrápilo, podívá se na to potom, aspoň si to líp zapamatuje.
Molcho řekl, já si půjdu teď lehnout, kdyby volala babička, vyřídí jí, že
jsem šel spát, a vešel do ložnice, která se vrátila víceméně do původního
stavu, přemýšlel o bouřlivých událostech posledních dnů a připadalo mu,
jako by se neodehrály po sobě, nýbrž mezi nimi zela dlouhá mezidobí
prázdného beztvareho času. Rozhodl se zhasnout noční lampičku, kterou
vždycky nechával svítit. Obalila ho nová tma a okamžitě se propadl do
spánku. O půlnoci se ale s trhnutím probudil, najednou mu připadalo, že
vedle sebe slyší zase to chrčivé hvízdání, vyskočil z postele, v kuchyni se
svítilo a z konvice na sporáku se valila pára, nejdřív měl pocit, že už je
ráno a přišla hospodyně, ale byla pořád noc a syn, ještě oblečený, vešel
klidně do kuchyně, vlasy mu padaly do tváře, chystal se zalít si kávu. To se
mi snad zdá, ty ještě nespíš? Dozvěděl se, že se učí na zítřejší test. Posadil
se vedle syna, uvařil si čaj, aby zmírnil škrábání v krku, prolistoval noviny
z uplynulého týdne, kdy držel smutek a nestihl si je pořádně přečíst, mezi
smutečnými oznámeními objevil veliký rámeček, ve kterém mu minister-
stvo vnitra vyjadřovalo hlubokou soustrast, byl adresován jemu, ale nějak
ho předtím přehlédla a teď pocítil dojatou vděčnost.

Druhý den už nastoupil do práce. Kolegové, kteří nepřišli na pohřeb ani
ho nenavštívili během týdne smutku, mu teď přicházeli do kanceláře vy-
jádřit soustrast. Práce se unaveně vlekla a Molcho celou dobu cítil, jak se
pálení v krku zhoršuje, v poledne se rozhodl to zabalit, cestou dolů po scho-
dech spatřil před sebou tu právní poradkyni, měla na sobě hnědé vlněné
šaty a slušelo jí to, nevšimla si, kdo za ní zvolna schází po schodišti, a tak
si ji mohl beze spěchu zezadu prohlédnout, na bledé šiji se jí leskl řetízek,
ale jinak byla na jeho vkus příliš robustní a tělnatá. Jak je na tom asi zdra-
votně? Najednou ho napadla podivná myšlenka, že i v ní se zahrnázila
dosud neviditelná choroba. Zatím se však zdála čiperná, svižně cupitala ze
schodů a podpatky jí vesele klapaly. Ačkoli s ní pracovně do kontaktu

nepřišel, věděl, že si jí kolegové považují jako vynikající právničky. Najednou jako by ucítila v zádech čísi pohled, otočila se a v překvapeném rozrušení se zastavila, Molcho posmutněle kývl hlavou a právnička se začervenala, po tvářích se jí rozlily podivné rudé skvrny. Molcho, nastydělý a s bolavým krkem, nebyl nijak nadšený, že si ho všimla, navíc si dneska vzal starý svetr, ale právnička ani nepočkala, až sejde k ní, vyběhla mu pár schodů naproti a vřele mu stiskla ruku. Už vám skončilo truchlení? Taký jsem se vrátila do práce co nejdřív, jako vy. Udělal jste dobře.

11.

Ale když se nazítrí ráno probudil do deštivého a pošmourného dne, rozhodl se zůstat doma, nastuzení se zhoršilo a Molchovi připadalo, že má dokonce teplotu. Zavolal matce do Jeruzaléma, aby si jí postěžoval a nechal se politovat, a skutečně, matka ho téměř prosila, zůstaň doma, nikam nechod, aspoň den se vylež. Před devátou, kdy předpokládal, že by měla přijít hospodyně, se oblékl a posadil se do obýváku, nechtěl vzbudit sebe-menší podezření, že na ni čeká v posteli. Ale posluhovačka pořád nepřicházela, do deseti se motal po bytě, vyčerpaný protivnou rýmou, až se nakonec rozhodl vrátit se do postele, jen jí na viditelném místě v kuchyni nechal vzkaz s pokyny, co má uvařit a kde uklidit, s douškou, že mu nebylo dobře a zůstal v posteli. Pak vešel do ložnice, zavřel za sebou dveře a ulehl do peřin, kde se ho za chvíli zmocnila dřímota. V jedenáct ji slyšel přicházet a pochopil, že vzkaz zřejmě přehlédla, protože si vzápětí pustila nahlas rádio, přeladila na arabskou stanici a bytem se do halasného řinčení nádobí rozlehl zpěv plný trylků a ozdobných kudrlinek. Ne že by měl něco proti orientální hudbě, byla melodická a příjemně se poslouchala, krom toho mu neuniklo, že v poslední době se zkvalitnila a mívala důmyslná aranžmá, ale tahle vyřvávala moc nahlas, bál se otevřít a vyjít ven jen tak v pyžamu, aby ji nevylekal, navíc si teď posluhovačka začala hlasitě prozpěvovat. Zůstal v posteli, zavřel oči a předstíral, že spí, pod víčky ho pářily slzy, odevzdaně čekal, až ho tu najde nebo si všimne vzkazu v kuchyni. Konečně lístek našla a okamžitě vypnula rádio, udiveně otevřela dveře k němu do pokoje a Molcho honem pokýval hlavou na polštáři, ano, jsem

trochu nastydlý, tak jsem nešel do práce. To jste udělal dobře, prohlásila hned, nemám vám uvařit čaj? Možná ano, odpověděl s úsměvem, to byste byla hodná. Odešla. Něco na její postavě bylo ve zvláštním nesouladu, paže měla útlé, téměř dívčí, ale boky těžké a podsadité. Domácí hospodyně u jeho ženy nikdy dlouho nevydržely, i na ně namířila svůj kritický pohled. Tahle u nich pracovala nanejvýš pár měsíců, matně si vzpomínal, že je snad rozvedená. Když mu teď nesla čaj s pár sušenkami, o které ji nežádal, důkladně zakašlal, aby viděla, že je opravdu nemocný. Poděkoval jí, ale posluhovačka z jakéhosi důvodu zůstala stát vedle něj, jako by chtěla dohlédnout, že čaj poslušně vypije. Molcho se na posteli posadil a začal před jejími zraky usrkávat, pak řekl, jestli chcete, uvolním vám to tady, abyste tu mohla uklidit, ale dostal odpověď, že ložnici uklízela především, takže to nebude potřeba. Zvolna upíjel čaj, posluhovačka nad ním dál stála a pozorovala ho, připadala mu mnohem sebejistější a uvolněnější než posledně. Nechtěl byste trochu koňaku? Nemám vám přinést? Ani ne, děkuju, řekl mírně, aby ji neurazil. Dál tam postávala a dívala se na něj, uvažovala, co mu ještě nabídnout, jako by se od něj nedokázala odtrhnout, zřejmě ji nemocní opravdu přitahují, cítí potřebu o ně pečovat. Rozpačité se usmál a pomalými doušky usrkával vroucí čaj. To rádio si klidně zase pusťte, jen kdyby to šlo trochu tišeji, mně arabská hudba nevadí, a můžete si i zpívat, bylo to moc pěkné. Začervenala se a mlčela, Molcho zalitoval, že se zmínil o zpěvu, teď si ještě bude myslet, že jí chce něco skrytě naznačit.

Najednou si uvědomil, že cokoli od nynějška nějaké ženě řekne, může být chápáno dvojsmyslně, jako by se z jeho slov staly jakési malé krabičky, v nichž se ukrývá postranní záměr. Tahle představa mu připadala zneklidňující a potupná. Ale posluhovačka si ho dál měřila vážným pohledem a odpověděla, o hudbu tady nejde, vy si teď potřebujete odpočinout, měl byste zkusit spát, a kdybyste chtěl ještě čaj, stačí zavolat, a zase vyšla z pokoje, ale dveře nechala otevřené, aby ho měla dál na očích.

Molcho dopil a postavil šálek vedle sebe, lehl si na záda, upřel zrak ke stropu a pak do haly, viděl nohy nábytku, koberec, podlahu ozářenou pruhem světla z kuchyně, její chodidla v pantoflích pohybuující se kolem dřezu, a přitom myslel na svou ženu, přesně tenhle výhled měla v posledních měsících, a znovu se v něm vzedmula hrdost, že to dokázal, nakonec opravdu

zemřela doma. Posluhovačka vešla otevřenými dveřmi a nesla mu sklenku koňaku, řekla, tohle vás postaví na nohy, uvidíte, on neměl na koňak ani pomyslení, ale posadil se, upil doušek a poděkoval jí, tentokrát za sebou zavřela dveře a Molcho se v duchu sám sebe ptal, zda se teď stane předmětem sexuálního zájmu, i když fyzický styk pro něj představoval už jen vzdálenou neurčitou vzpomínku, od níž se oprostil a na její místo nastoupila soucitná láska, něžná náklonnost, spleť mezilidský vztah. Takže teď se bude muset snažit probudit v sobě vyhaslou touhu? Tahle žena, jejíž rodinný stav mu zůstával nejasný, by se zřejmě nebránila rozpustit jeho vnitřní okoralost, ale to zatím nechtěl, potřeboval si odpočinout, nevěděl od čeho, dům se ponořil do ticha, za oknem s tichým šuměním padal šedavý déšť, cítil, že se mu chce na záchod, ale nechtěl se před ní procházet v pyžamu a oblékat se mu připadalo divné a zbytečné.

Nakonec vstal a potichu, po špičkách se vydal na toaletu, cestou kolem kuchyně zahlédl na stole množství nových kastrolů, na sporáku něco bublalo v dalším hrnci, najednou se vyděsil, že budou zahrnuti obrovskými kvanty jídla, které v životě nemůžou sníst, a plný rozčilení se vydal za ní, tak jak byl, v pyžamu, vstoupil do pokoje gymnazisty, kde právě drhla podlahu, a příkře ji požádal, aby jim nevařila tolik jídla, už takhle mají co dělat, aby to snědli, ohromeně ho vyslechla a začala dotčeně něco koktat na svou obranu, ale to už se k ní obrátil zády a vyšel z pokoje, zavřel se na záchodě, pak se vrátil do ložnice, zamkl za sebou dveře a usnul. Když se probudil, zjistil, že mezitím odešla, a na druhou stranu jeho vzkazu napsala, že vyběhla nakoupit nějaké koření, protože doma už žádné není.

12.

Jeho žena se několikrát pokusila zavést řeč na otázku, jestli se znovu ožení, až ona tu nebude, ale jemu se pokaždé podařilo nějak se z toho vykrotit, obrátit celou věc v žert, naoko se rozčlít, odbýt smrt jako naprostý nesmysl. Ale jednou v sobotu uprostřed léta, když se probudili z odpoledního spánku, tenkrát ještě odpočívali společně na manželské posteli pod tenkými příkrývkami, vzduch příjemně voněl a šabatové přítmí probodávalo líbezně teplé světlo pronikající škvírami mezi žaluziemi, o tom zne-

nadání začala potichu mluvit, a jakkoli se snažil odpovídat vyhýbavě a předstírat nechápavost, tentokrát ho nenechala vyklouznout. Přece nezůstaneš navždycky sám. Odpověděl, a proč ne? Kdo by o mě stál? Ale jeho žena suše odušila, vždycky se někdo najde, což ho zarazilo a cítil se trochu dotčený, ale mlčel. A pak dodala, ale další děti si nepořízuj, neber si mladou, ta od tebe bude chtít děti a přiděláš si zbytečné starosti. Srdce se mu sevřelo hrůzou, ale přesto se pokusil převést celou věc v žert a řekl, proč ne? Beztak nebudu mít o koho se starat. Ale žena mlčela, jako by už neměla co dodat. Podíval se na ni, tvář měla ztvrdlou a zachmuřenou, polekal se, že se na něj zlobí, a tak znovu promluvil vyčítavým hlasem, nechci poslouchat žádné řeči o smrti, kdo ví, třeba půjdu zítra po ulici a srazí mě auto. Obrátila k němu střízlivý pohled. Proč by tě mělo srazit auto? Dáš si pozor. Překvapeně se zasmál, její smrt mu najednou připadala jako vytrysknutí světla, ale také jako hrozba, která ho uvězní v domácí samotě.

13.

Občas měl totiž pocit, že ho opustila a sama se odebrala na místo vytouženého odpočinku, kde už ji nic netrápí, odcestovala nalahko a jeho tu nechala samotného, v prázdném bytě a s dětmi na krku, napospas starostem kolem jídla a péče o její starou matku. Napětí kolem blížící se smrti už také pomalu odeznívalo. Lidé se o něj přestali zajímat, jako by je k němu přitahovala jen nemoc a umírání. I děti najednou byly lhostejnější a laxnější, už neplnily jeho příkazy tak ochotně jako dřív, nevzhlížely k němu pohledem plným důvěry. Až první pátek po týdnu smutku přijela dcera ze základny a student se uvolnil z přednášek, společně prostřeli stůl ke sváteční šabatové večeři a Molcho požádal dceru, aby požehnala svíčky a zapálila je, a když ho poslechla, oči mu zvlhly dojetím, už si všiml, že ho v poslední době pohnou k slzám sebemenší maličkosti. Ještě zavolal matce do Jeruzaléma, aby jí popřál pěkný šabat, a pak zajel pro stařenku do domova důchodců na protilehlém hřebeni Karmelu.

Tentokrát ho z nějakého důvodu nečekala dole, a tak vešel dovnitř přes velké prosklené dveře, lemované květovaným závěsem, aby na ni počkal v honosné nablýskané hale, prohlížel si staré německé knihy srovnané na

policích starožitných knihoven z mahagonového dřeva, které si sem z domova nechal převzít jeden ze zdejších klientů. Zdejší čistota a vzorný pořádek ho pokaždé znovu naplnil libostí a uspokojením. V křesílkách haly seděla skupinka společensky upravených, umytých a učesaných staříků v saku a vestičce, zdvořile konverzovali v němčině, vychutnávali si požitky života, jako by se už smířili s hrůzami dějin a prožitý čas jim zvláčněl jako sladká kaše. Několik jich mělo na hlavě posazenou černou kipu, čekali na modlitbu, zatímco ve vedlejší malé místnosti oddělené závěsem kmital arabský personál, chystali modlitební pultík a schránu s Tórou a rozestavovali židle. Staříci vzhledli k Molchovi a pozorovali ho živými očima, které stáří vyblýskalo, až se leskly jako nakládané olivy, někteří v něm poznali zetě paní Streckmannové. Molcho nenápadně proklouzl do zšeřelé jídelny, kde už bylo prostřeno k šabatové večeři a jako by se tam vznášel sám Duch boží. Krajíce umělecky nakrájeného bílého chleba v košicích působily tak lákavě, že musel bojovat s pokušením, aby si jeden nevzal. Bylo mu divné, že stařenka pořád nejde, vždyť jí zavolal, že ji přijede vyzvednout. Několik starců tiše vstalo a odebralo se k modlitbě, ateisté zůstali sedět a jen jim pokynuli hlavou na pozdrav. Líbilo se mu tady. Květiny a zeřeň uvnitř i venku. Lesklá červená tlačítka na každém rohu, pohotově po ruce, aby se dala kdykoli přivolat pomoc.

Konečně přijel shora výťah a vystoupila z něj jeho tchyně, táhlo jí už na třiaosmdesát, ale pořád byla čiperná a svěží, omluvila se za zdržení, měla telefon, volala jí přítelkyně z mládí, která před válkou v Německu bydlela v sousedním domě a teď přijela s dcerou ze Sovětského svazu, chtějí se v Izraeli usadit natrvalo. Molcho si všiml, že k ní ostatní starci zdvihají laskavé pohledy plné úcty, ztrátou dcery stoupla v jejich očích, jako by vlastní smrt přenesla na dceru a sama dosáhla nesmrtnosti. Otevřel jí dveře, ale stařenka se najednou zarazila a požádala ho o strpení, musí se vrátit nahoru pro hůl, zapomněla si ji na pokoji, s tím se netrapte, uklidňoval ji, do schodů vám pomůžu a doma nějakou hůl máme, zůstala nám po ní, chvíli váhala, ale nakonec souhlasila. Cestou v autě jí vyprávěl o dětech a hospodyně, která jim teď varí, jen nevím, jestli vám to bude chutnat, vyjádřil obavy.

Jeho předtucha se vyplnila, stařenka sice nic neřekla, ale Molcho vycítil, že jídlo je pro ni příliš ostré, nebyla na kořeněnou orientální kuchyni

zvyklá. Židle jeho ženy dál stála na svém místě, jen talíře měly kolem sebe víc místa. Nejdřív si povídali o nové hospodyni, potom jim vysokoškolák vyprávěl jakousi historku ze školy a gymnazista se nahlas rozesmál. Mluvílo se o politických událostech uplynulého týdne, aniž by to kolem stolu vyvolalo spor, v těchto záležitostech bývali vždycky zajedno, to jeho žena všechno sžíravě kritizovala a věštila temnou budoucnost. Po večeři si stařenka přála vidět, jak přestavěl nábytek v ložnici, dovedl ji tam, mlčky si prohlížel její tvář a jasné, mírně šilhavé oči za silnými skly brýlí a přitom uvažoval, jak to asi přijme, až se znovu ožení. Než odešla, zmínila se o koncertě příští týden, filharmonie bude zahajovat novou sezonu. Svou vstupenku nechala na sekretariátu domova důchodců, vždycky se najde někdo, kdo ji rád využije, i když většina staříků měla abonentní předplatné. Nechce jí Molcho dát i své dva lístky, aby se o ně postarala? Ale Molcho věděl, že by je musel věnovat zadarmo, a bylo mu líto peněz. Ne, zalhal, už jsem jí slíbil dvěma kolegům z práce.

Toho večera, kdy měl být koncert, se po Karmelu proháněl prudký vítr a vířil spadané listí v ulicích. Molcho přijel ke koncertnímu sálu čtvrt hodiny před začátkem, vůz zaparkoval na chodníku a bez kabátu vyběhl na otevřené prostranství před vchodem, že zkusí lístky prodat, ale žádný zájemce se neobjevil. Lidé spěchali dovnitř, stařečkové zachumlaní v kabátech se navzájem podpírali a vratkým krokem mířili do předsálí, kde jako by se světlo chvějivě pohupovalo. V dálce zahlédl známé, dvojici manželů, kteří přišli na pohřeb a během týdne truchlení se zastavili u něj doma vyjádřit soustrast, honem se schoval za sloup v podloubí, aby si ho nevyšimli. Prostor před koncertní budovou se rychle vyčlídil. Hudebník ve fraku s černým kufříkem v ruce se jako černý šváb prohnal volným prostranstvím a zmizel v zadním vchodu. Venku už zůstala jen hrstka lidí, kteří se tak jako on chtěli zbavit lístků. Teď už by klidně věnoval své vstupenky zadarmo, ale nebylo komu. Uvnitř tlumeně zazvonil zvonek a uvaděči v tmavozelených stejno-krojích poháněli opozdilce do sálu. Během několika minut se vyprázdnilo i předsálí a zavládlo ticho. Molcho stál a četl si program nalepený na skleněných dveřích koncertní budovy. První část tvořila skladba od autora, jehož jméno mu nic neříkalo, po ní Dvořákovo Concertino pro violoncello a nakonec Mahlerova Pátá symfonie, zamýšleně dumal, jestli ji zná. Náhle pocítil

naléhavou tesknou touhu po živé hudbě, co je na tom tak špatného jít na koncert, pomyslel na jejich dvě prázdná místa v hledišti a zvedl oči k obloze, kde spatřil bledě svítící hvězdy, pronásledované rychle plujícími mraky. Nakonec se rozhodl a vkročil dovnitř. Uvaděč ho upozornil, že koncert už začal a do sálu ho vpustí až po přestávce, Molcho odpověděl, že ví, a podal mu dva lístky, aby je natrhl oba, ale uvaděč druhý lístek nechtěl, a Molcho vyšel po schodišti nahoru a zastavil se před zavřenými dveřmi, zevnitř už slyšel trubku a víření bubnů, srdce se mu rozbušilo. Byla to náročná moderní skladba, ale proplétaly se v ní líbezné, melodické partie, příjemné na poslech. Přes dveře sem doléhala jen samotná hudba, bez šramocení posluchačů, a Molchovi na okamžik připadalo, že uvnitř se odehrává ještě něco dalšího, jako by se za orchestrem rozevřel hluboký prostor a v něm korzovali lidé, nebo snad tančili, a mezi nimi i ona, jako by opravdu přišla a čekala na něj, ze záhrobí poslouchala jejich koncert. Najednou si připadal zdrcený a zoufalý. Vedle něj se postavila krásná mladá žena v krátkém kožíšku, zčervenala rozrušením, jak právě přiběhla, v ruce ještě tiskla klíčky od auta, usmála se na něj a také napínala sluch ke koncertu za dveřmi, až nakonec skladba dozněla a sálem se rozlehl slavnostní potlesk, dveře se otevřely a žena vklouzla dovnitř, nejradši by ji následoval, ačkoli nebyl společensky oblečený, ale věděl, že by se to doneslo k tchyni a Molcho ji nechtěl zarmoutit, i když mu nebylo úplně jasné, čím by ji to mělo rozesmutnit. A tak spěchal zpátky k autu, už z dálky ale viděl, že u něj stojí penzionovaný strážník a vypisuje mu do bločku pokutu za špatné parkování. Vybuchl spravedlivým rozhořčením. Takhle v noci? Jak to? Překážím snad někomu? Běžte s tím do háje... Pořád musíte otravovat, nechte člověka žít... začal se rozčilovat, ovšem na staříka v uniformě se žlutými reflexními pruhy to neudělalo žádný dojem a klidným, nicméně autoritativním hlasem ho požádal o doklady.

14.

Přítom s penězi na tom nebyl nijak špatně. Pravda, nemoc odčerpala značnou část jejich úspor, teď mu však přibyl vdovecký důchod, proplacená životní pojistka a její penzijní fond, na kterém se v průběhu let nestrádala

poměrně slušná částka, a další zajímavé návrhy čerpání příspěvků mu předestřela odborová asociace učitelů. Seděl na ministerstvu školství naproti dvěma účetním, kteří mu s dramatickou vážností šeptem oznámili celkovou výši náhrad, jež ministerstvo v souvislosti s její smrtí uvolnilo, jako by smrt byla jakási skrytá obchodní transakce, jejíž ziskovost se ukazuje teprve teď, nebo snad namáhavá práce, zasluhující peněžitou odměnu. A Molcho si vyúčtování zevrubně beze spěchu prostudoval, s pedantskou důkladností si ho několikrát zkontroloval a přepočítal, pečlivě si pročetl podmínky splátek a okopíroval dokumenty, aby si je mohl vzít domů a ověřit si několik věcí na jiných místech, ostatně to byla jeho profese, sám byl účetní. Na jeho kontech se pomalu začaly shromažďovat peníze a Molcho se pustil do práce, zadával příslušné příkazy bankám, konzultoval s finančními poradci, jak nejlépe investovat, zmocnila se ho nenasytná touha po dalších a dalších vdoveckých dávkách a náhradách, vždyť to dělám hlavně kvůli dětem, říkal si, musím myslet na jejich budoucnost, tolik si chudinky vytrpěly.

Kromě toho jí jednou do měsíce chodila na účet platba v markách, sice nijak závratná, ale aspoň pravidelná. Tohle odškodné dostávaly obě, ona i její matka, náhradou za těch několik let prožitých v Německu mezi Hitlerovým nástupem k moci a útekem do Palestiny v předvečer druhé světové války krátce poté, co její otec spáchal sebevraždu. Když k nim další pátek přišla babička na návštěvu a přinesla krabici vaflí, které napekla dětem, zajímala se, jestli nahlásil její úmrtí německým úřadům, aby přestaly posílat reparace, a on řekl, ještě jsem se k tomu nedostal, mám starosti, že nevím, kam dřív skočit, netušil jsem, kolik úřadů musí člověk kvůli úmrtí v rodině oběhnout, kdybych umřel já, sama by si se vším tím papírováním nevěděla rady. Stařenka se zeptala, a tak nechcete, abych jim to nahlásila já? Zavolám svému právníkovi a on se postará, aby tu platbu zastavili, ale Molcho řekl, s tím se nezatěžujte, já jim napíšu, jen si chci ještě ověřit pár věcí. Nechápala, co si chce ověřovat, měřila si ho přísným pohledem, jako by ho podezírala, že si chce dál užívat peněz, které mu nepřísluší, ale Molcho jen chtěl zjistit, jestli přece jen nevyplácějí nějaký závěrečný příspěvek, kterým by se definitivně zprostil odpovědnosti. Vždyť manželka mohla žít ještě spoustu let a pořád by jí museli platit, a když zemřela takhle brzo, třeba tam mají nějaký bonus pro děti. Ale tchyně nekompromisně prohlásila,

nic takového tam není. A pak Molcho zatelefonoval matce do Jeruzaléma a popřál jí pěkný šabat, zavolal na děti, aby přišly ke sluchátku a jedno po druhém babičku pozdravily, a potom rozdělil na talířky moučník od tchyně a děti jí povídaly, zdálo se, že k ní chovají hlubokou důvěru, a zase se kolem stolu ozvalo pár nespokojených poznámek ohledně pikantnosti jídla, proč tam ta ženská musí sypat takového koření, vrtěli hlavou všichni, a večere skončila, děti se odebraly k televizi na zprávy a babička se k nim taky na chvíli posadila, ale jakmile začal zábavný pořad, zvedla se, že pomalu půjde, a Molcho řekl, ještě jsem se s vámi chtěl o něčem poradit, pak ji odvedl do ložnice a zeptal se, co s šatstvem po ní, a babička řekla, zkusím se poptat, a pak jí Molcho ukázal krabičky drahého léku, srovnané teď nad sebe jako vysoká věž, vtiskl jí jedno balení do ruky a zeptal se, myslíte, že by se u vás v domově našel někdo, kdo by je chtěl koupit? Dal bych je za poloviční cenu, stály dvacet dolarů jedno balení, přece to nevyhodím. Neřekla na to ani slovo. Třeba to nabídnout nemocničnímu oddělení, zkusil ještě navrhnout. Mlčela, letmo pohlédla na hodinky, jako by někam spěchala, ale neřekla nic, její mlčení ho zaráželo, tohle přece neodpovídá jejímu obvyklému zdvořilému vystupování. Zvolna vyšla z místnosti, pomohl jí do kabátu, z jehož kapsy vytáhla červený vlněný baret, ve kterém přijela tenkrát nad ránem po smrti jeho ženy, a od té doby ho na ní neviděl. Ještě nad schodištěm dodala, co se týče těch šatů, můžu vám pomoci, ale o lécích se slovem nezmínila. Pomaličku sešli po schodišti dolů, pak vystoupali pár schodů od zahrádky k ulici, na niž dopadaly těžké kapky deště, a Molcho si znovu vzpomněl na tu noc, kdy jí zavolal, aby přijela, už to budou skoro čtyři týdny a od té doby mezi nimi vládlo jakési mlčenlivé srozumění, jenomže teď mu stařenka připadala roztěkaná a netrpělivá, jako by si přála už se rozloučit, dovezl ji k domovu důchodců a chtěl ji doprovodit, ale babička řekla, s tím se neobtěžujte, zvládnou to sama, přešla prostranství porostlé zelení a ztěžka otevřela velké skleněné dveře, za nimiž v dálce zahlédl drobnou stařenku, která na ni nejspíš čekala, jak vstává a na uvítanou se jí zlehka uklání.

Když se vrátil domů, zjistil, že televize mezitím utichla, nádobí je umyté a děti připravené k odchodu, proč jste neřekli, že se chystáte ven, mohli jste doprovodit babičku. Hluboký klid kolem teď měkce obalil jeho duši,

Molcho otevřel okno a zadíval se dolů do temného vádí, občas ho napadala primitivní myšlenka, že tahle tma tenkrát v noci pohltila jeho ženu. Děšť ustal a Molcho si najednou uvědomil, jak prahne po lidské společnosti, příliš rychle mě všichni opustili. V jejich věku už se sice přátelé nescházeli tak často jako dřív, ale v posledních měsících k nim bez ustání proudily návštěvy, až musel některé odmítat. Jeho žena ležela na nemocničním lůžku s hlavou podepřenou polštáři, zrůžovělá ve tváři, a povídala si s přítelkyněmi o blížící se smrti, mluvila o ní otevřeně, skoro jako by ji toužebně očekávala, sršela černým humorem a předpovídala Izraeli katastrofickou budoucnost, zatímco Molcho kolem ní kroužil jako nějaký její umělecký agent a jen tu a tam nevtíravě pronesl konejšivou poznámku, aby její sarkastické výlevy nevyzněly tak agresivně.

Teď zapnul televizi, ale hned ji zase vypnul, pustil si hudbu, a vzápětí ji ztlumil, neměl stání, co abych někomu zavolal, napadlo ho, třeba mě někdo z přátel pozve na skleničku, odpoledne si zdřímá a cítil se čilý. Byl tak vybuzený, že chvíli cítil tlak na prsou. První rok její nemoci se mu tahle bolest v hrudi často vracela, několikrát si také sám nahmatal nějakou bulku a vyděšeně s tím spěchal k lékaři, takže zprvu nebylo úplně jasné, kdo z nich dvou je opravdu nemocný, ale pak její nemoc získala na síle a vsákla do sebe i jeho neduhy.

Nakonec se rozhodl, že vyrazí na krátkou procházku, oblékl si kabát a vydal se ulicí, pouliční osvětlení bylo z jakéhosi důvodu potemnělé, chladivý vzduch nehybný a klidný, díval se do oken bytů, na balkony a pěšiny k domovním vchodům, pustil se za jakousi ženou, která se vynořila v jednom z vchodů a pes na vodítku ji táhl za sebou. Na východě se nad střechu jednoho z domů vyhoupl měsíc a ozářil hladkou, smířlivě vyklenutou oblohu. Když se vracel domů, za okny jeho bytu vládla hluboká tma a jeho se zmocnil údiv, který vystřídala tichá radost a pocit osvobození. Už několik měsíců nebyla u nich doma taková tma. Rozhodl se pohledět do ztemnělých oken ještě od vádí. Sestoupil po schodišti k domovním dveřím, ale místo aby pokračoval po schůdkách nahoru, obešel dům podél plotu a pozvedl zrak k bytu posazenému na sloupech garáže. Když před čtyřmi roky byt kupovali, už tenkrát brali v potaz výhled, který bude mít ze své smrtelné postele, a zelené vádí nakonec rozhodlo. Teď upřel pohled do

temnoty pod sebou, ozářené svitem nočního nebe, a vydal se opatrně po dobře známé pěšince, kudy před pár lety často scházel až na dno rokliny. Půda byla promáčená, tu a tam se leskla kaluž, o kus dál už se cesta ztrácela mezi odsekanými větvemi a sutí ze stavby, znovu ho napadlo, že tudy mu zmizela, tohle byl její směr oné noci, a připadalo mu, jako by si s sebou odnesla i část z něj samého. Najednou se vysoko nad ním jasně rozezvonił telefon z jeho bytu. Že by ho sháněli přátelé, chtěli ho pozvat na skleničku a kus řeči? Vracel se beze spěchu stejnou cestou zpátky, telefon dál umíněně vyzváněl, ale když konečně došel ke dveřím, zvonění utichlo. Teď si určitě řeknou, že někde hýřím po nocích, pomyslel si. Najdou se jistě tací, kteří mu závidí nově nabytou svobodu a neuvědomují si, jak těžce na člověka doléhá samota. Přesto cítil úlevu, že má umírání za sebou, ještě před rokem ho při pomýšlení na definitivní konec svírala úzkost, ale nakonec se přes to přenesl poměrně snadno.

Nalil si skleničku koňaku, otevřel skříně a začal se probírat šaty pověšenými na ramínkách. Telefon se znovu rozezvonił. Zvedl sluchátko, z druhého konce se ozval ženský hlas, který se představil jako Ruth, známá jeho ženy, její jméno mu nejspíš nic neříká, ale ona už toho o něm mnoho slyšela. Její hlas zněl vládně a laskavě, číselo z něj jistota dlouholeté učitelky. Mohla by se ho zeptat na něco osobního? Beze všeho, odpověděl. Nevola nevhod? Ne. Tak tedy, nedávno se k ní donesla ta smutná novina, velice ji to zarmoutilo, ovšem váží si toho všeho, co pro ni udělal. Prosím vás, čeho? podivil se, ačkoli velmi dobře věděl, co má na mysli. Jak se o ni až do konce obětavě staral, řekla, a pak znovu jako by znejistěla, opravdu neruší, nemá raději zavolat jindy? Srdce se mu najednou rozbušilo, ne, vůbec ne, jen mi povězte, o co jde. Obává se totiž, aby si nevyložil nějak nemístně to, co se mu chystá říct, ale právě protože je přesvědčená, že je s tou ztrátou vyrovnaný, protože udělal všechno, co bylo v jeho silách, navíc celé se to vleklo déle, než... Déle než co? Než bývá v takových případech obvyklé, takže se rozhodla více už nečekat a... Cítil, jak se žena na druhém konci zaplétá do vlastních slov, udělala chybu, že nezamířila přímo k věci, a Molcho nevycházel z údivu nad její opovážlivostí, takhle se na něj bez okolků obrátit, navíc o šabatovém večeru, a rozhodl se, že jí to neusnadní, ale ani nepřibouchne dveře, které se tu před ním otvírají, vážená paní, začal a hned

zalitoval, že ji takhle oslovil, okamžitě v jejím hlase vycítil rozpaky a váhavost, nicméně ona ještě sebrala odvalu a pokračovala, jde o to, že by mu ráda představila jistou ženu, která by ho mohla zajímat, inteligentní a laskavou, má pocit, že by se k sobě výborně hodili, ledaže by si ovšem přál zatím s jakýmkoli sblížením počkat, než uplyne rok truchlení, v tom případě to samozřejmě bude respektovat, stačí říct. V Molchovi se vzedmula vlna štěstí, ale nedal to na sobě znát a strohým věčným tónem se zeptal, a znám tu ženu? Ne, alespoň ona má za to, že ne, samozřejmě mu zatím nemůže prozradit její jméno, dotýčná o tom sama ještě neví, také Molcha nezná, v tuto chvíli je to jen nápad několika přátel, kteří přemýšlejí, jak mu pomoci. Na okamžik se mu zdálo, že v telefonu slyší z pozadí tlumené šramocení těch přátel. Je to možné, že nějaká žena vstala uprostřed pátečního večírku, jen aby mu zavolala? Náhle pojal podezření, že sama volající je tou neznámou, která to s ním chce dát dohromady, a žertem prohodil, nejste to náhodou vy? Zasmála se, myslela jsem si, že vás to napadne, ale ne, nejsem to já, jen chci posloužit dobré věci, jsem pouhý prostředník. Nepracujete náhodou v seznamovací kanceláři? zajímal se trpělivým tónem. Kdepak, spíš je to takový můj občasný koníček, zasmála se přátelsky. Začal s aparátem přecházet po bytě, poté co nemoc připoutala jeho ženu k lůžku, pořídili si bezdrátový telefon, vzhlédl k jasné obloze, zalité měsíčním svitem. Kolik je té ženě let? Je o šest let mladší, vám už je třiapadesát, nemýlím-li se. Ale prosím vás, teprve padesát jedna. Pocítil dotčení a hrud' mu sevřela nejasná úzkost, jako by mu už do pokoje přivedli sešlou šedovlasou paní, o kterou se zase bude muset starat. Víte, ozval se najednou tvrdým hlasem plným potlačovaného hněvu, víte, vážená paní, zopakoval, mám dojem, že na takové věci je ještě poněkud brzy, není to ani měsíc, co žena zemřela... Tohle přece nejde... To nemůžete projevit trochu úcty... Na druhém konci drátu se rozhostilo mlčení a jemu se zdálo, že kdesi vza-du slyší tlumené hlasy živých lidí, nebo to možná byla jen puštěná televize, to nedokázal rozeznat. Ani měsíc...? zašeptal hlas vyděšeně. Velice ji to mrzí, měla špatné informace, nezlobte se, moc se omlouvám, a zavěsila.

Zaskočilo ho, jak nenadále rozhovor skončil, krev mu bušila ve spáncích, zatímco neklidně pochodoval po bytě s telefonem v ruce, to jsem blázen, kdo to může být, rozrušilo ho, že se na něj obrací tak brzy, že si na něj

vzpomněli, už pro něj hledají ženu. Proč se vlastně nechal unést hněvem, vždyť to myslela dobře, její vřelý, důvěryhodný hlas v něm dál dozníval, jako by ho do sebe vtáhl. Došel k televizi, ale nezapnul ji, v posledním roce si jí užil víc než dost. Otevřel dveře do koupelny, kde ještě nestihl udělat pořádek, stály tam její kosmetické přípravky, nejrůznější krémy, běžné léky, které nesouvisely s její nemocí, už léta se nevykoupal ve vaně, to bylo její hájemství, hojivé horké lázně, kde si mohla zpočátku o samotě a bez obav prohlížet své raněné zjizvené tělo, konejšit ho a mluvit k němu, oplakávat ho a utěšovat v pěně koupele, a tady také jeho pozvolnému rozpadu přihlížel Molcho, nejprve sám, po čase ve společnosti ošetrovatelky, která jí pomáhala s mytím, o šabatu se k nim připojil i nejstarší syn, společnými silami ji zvedli a odnesli do vany napuštěné dozelená zbarvenou vodou. Ale v posledním měsíci už to bylo jiné stvoření, jako by vyzdvihli z hlubin oceánu pozůstatek jakési vyhynulé lidské rasy, jež možná znovu ožije za milion let, teď už nechtěla vlastní tělo vidět, a tak ji pokaždě rychle zabalil do veliké osušky, jen co se vynořila z vody, z níž jí pomáhal syn pomocí zvedacího zařízení. U postele měla zrcátko, aby si mohla prohlédnout svou tvář, ale i to brzy opustila a spokojila se s úzkým proučkem na spodní straně víčka pudřenky, který odrážel její oči, to jediné ke konci snesla.

Otočil kohoutkem, ale když se začal svlékat, najednou mu připadala voda narezlá a špinavá, a zatímco se rozmýšlel, ozval se zvonek u dveří, rychle si natáhl župan a šel otevřít, a za dveřmi stáli přátelé, lékař s manželkou, oblečení do večerních šatů. Mířili na večírek a rozhodli se, že se cestou zastaví u něj a zeptají se, jak mu je, zkoušeli mu volat, ale měl pořád obsazeno, doufají, že ho nepřepadli příliš pozdě, snad se na ně Molcho nezlobí, že se celý týden neozvali. Naplnila ho radost. Děkuju, jste hodní, že jste mě přišli navštívit. Jsme tu jen na skok. I tak děkuju, že jste se zastavili. Vešli dál a zamířili mimoděk do ložnice, jak byli zvyklí, do pokoje nemocné, na prahu se zastavili, váhali, jako by se rozmýšleli, jestli si vůbec mají sednout. Ale on je vyzval, aby se posadili v obýváku, odpovídal beze spěchu na jejich otázky, mluvil o dětech, pak jim dlouze vyprávěl o tchyni, jak se statečně drží, někdy až moc, pousmál se, je zdravá a při síle, všechno zvládá úplně sama, teď si usmyslela, že bude chodit o holi, ale vlastně ji vůbec nepotřebuje. Naslouchali mu se zájmem, jsou to dobří a věrní přátelé, i když

občas trochu nudní. V dobách nemoci mu doktor pomáhal zkrátit čekací lhůty v nemocnicích, ovšem v diagnózách se mýlil a byl přehnaně optimistický. Nějaký čas si takhle povídali, najednou jim zatoužil povědět o dnešním telefonním rozhovoru, třeba by přišli na to, o koho se jedná, ale na poslední chvíli se rozhodl raději o tom pomlčet, aby náhodou v jeho hlase nezaslechli náznak radosti. Návštěva se zvedla k odchodu, doktor měl úspěch, ale jeho manželku to táhlo ke dveřím do ložnice, nahlédla dovnitř, v pokoji byla tma a nepořádek, postel zůstala rozestlaná, oblečení pohozené přes pelest, a doktorova manželka hleděla mlčky dovnitř, tady se to tak změnilo, zašeptala udiveně, no jo, povzdychl si Molcho, dokonce i to lůžko jsi dal pryč, prohodila ještě se smutkem v hlase, jako by se od něj čekalo, že od nynějška každý večer vyleze na tu nemocniční postel a bude v ní sám spát. Lékař ho objal. Kdybys cokoli potřeboval, stačí říct. Molcho poděkoval, jste moc hodní, ale zvládám to, a najednou ho napadlo, co kdyby zkusil doktorovi nabídnout ten Talvin, vnitřní hlas ho nabádal, aby to nechal být, ještě bude působit trapně, když se jim ho teď bude pokoušet prodat, ale netrpělivá touha zbavit se konečně té hromady léků byla silnější než on, vydržte chvíli, řekl a běžel pro ně, vzal jedno balení a přinesl je lékaři, už toho spoustu vyhodil, ale tyhle jsou úplně nedotčené, stály dvacet dolarů jedny, nechtěla by je nemocnice odkoupit, klidně i za poloviční cenu? Lékař si krabičku potěžkal v ruce, oddálil ji od sebe, aby si ji lépe prohlédl, a vrhl kradmý pohled na svou ženu, Molchovi došlo, že udělal chybu. Doktor se mu pokusil zdvořile vysvětlit, že nemocnice léky zpět přijímat nesmí, i kdyby byly ještě neotevřené, ale uvolil se vzít si jedno balení, že zkusí ho někomu nabídnout soukromě, pokud se naskytne příležitost. Ale Molchovi bylo jasné, že když si krabičku odnese, už ji nevrátí, a tak mu ji rychle vytáhl z dlaně a zamumlal, vlastně je to jedno, nechme to být, já už si s nimi nějak poradím.

Doprovodil je ven, noc se zatím projasnila a ulici zaléval bledý svit měsíce, jako by ho rozsvěcovala neviditelná ruka. Svět se naplnil zázračnou vznešenou krásou. Bylo mu zatěžko se s nimi rozloučit, takhle mu odejdou ve svých blýskavých večerních šatech do té nádherné tmy a jeho tu nechají napospas samotě. Rozčílovalo ho, že ho litují, od neštěstí se lidi odtahují, a tak jim bez dlouhého rozmýšlení pověděl o telefonním rozhovoru s onou

neznámou. Vidíte, už mi hledají novou ženu, dodal s posmutnělým úsměvem. Ale oni mu úsměv neopětovali, manželka vypadala pohoršeně, taková nehoráznost, kdo to vůbec byl? Že jim není hanba. Její muž mlčel a se zájmem si ho měřil pohledem. Ještě to není ani měsíc, pokračovala hněvivě, to snad není pravda, a Molcho se zalekl, že jim to vůbec prozradil, jako by si ten telefonát sám potají objednal a celé roky obětavé péče se šmahem vymazaly, a doktorova manželka na něj vrhla podezřívavý pohled, jako by byl vrahem vlastní ženy.

15.

Byla jasná noc a ochladilo se, Molcho spal neklidně, převaloval se z boku na bok a každé dvě hodiny se probouzel, připravený ohřát vodu, píchnout injekci, zavést infuzi, podat léky nebo třeba jen přinést šálek čaje, konejšivě promluvit a povídat si, ale místo toho jen vstal na záchod a vrátil se do postele, viděl, jak se měsíc sklání nad jeho lůžko, nad obzorem teď jasně svítily obrovské hvězdy. Uprostřed noci si natočil postel, aby měl výhled na překrásnou oblohu. Děti se ještě nevrátily, rozhodl se na ně počkat. První se objevila Anat, chvíli si povídali a pak odešla spát, potom přišel nejmladší syn, i s ním si povídal, než zmizel ve svém pokoji, měsíc mezitím zapadl v houštině vádí, Molcho se vrátil do postele a usnul, probudil se do zářivého slunečného dne a rozhodl se, že přišel čas umýt auto, už několik měsíců to odkládal, a tak dlouho kmital kolem vozidla, vnitřek přejel vysavačem, zvenčí ho vydrhl a naleštil, a přitom klábosil se sousedem, který si také přinesl kýbl a pustil se do mytí svého auta. Bylo svěží jasné ráno a Molcho se najednou cítil šťastný, že mu byl včera vyslán signál, tak přece jen na něj někdo myslí a dává mu naději, ne snad že by potřeboval pomoci, sám si někoho najde, ví to, ale zatím ho můžou inspirovat, nechat pookřát, vrátit mu víru ve ztracenou fyzickou touhu.

Když skončil a podíval se na své umazané oblečení, rozhodl se využít příležitosti a vydat se na průzkum vádí, ostatně už dávno to měl v úmyslu, a tak sešel asi sto metrů a zastavil se na hladkém skalisku, odkud se zahleděl dolů do rokle zarostlé hustým větrovím, nad listím keřů a stromů se tetelilo mléčné světlo, jako by se tam rozpouštěl měsíc, který do vádí v noci

zapadl. Vrátil se domů a energicky se pustil do praní povlečení, probudil děti a vytáhl zpod nich prostěradla, pak poklidil v kuchyni a umyl nádobí, snažil se nalákat mladé, kteří se sotva vyhrabali z postele, aby mu pomohli s přípravou oběda, jestli vám nechutná jídlo od hospodyně, pojďme zkusit uvařit něco nového. Ale děti se kolem něj jen rozespale motaly, dcera se posadila k telefonu a dlouze si s kýmsi povídala, kluk začal něco kutit na bicyklu a Molcho zavolal staršímu synovi, aby ho taky pozval na oběd, syn se nejdřív vymlouval, ale když slyšel v otcově hlase zklamání, slíbil, že tedy přijde, a kolem poledního se skutečně objevil, všichni čtyři zasedli společně ke stolu a pustili se do oběda, který všem chutnal, a vládla osvěžující uvolněná nálada, seděli blízko sebe a jen tak si povídali, listovali kalendářem a hledali datum, kdy se bude všem hodit zajít na hřbitov k vztyčení náhrobku, a takhle se postupně hovor stočil k jejich matce, mluvili o ní jako ještě nikdy předtím, dokonce i nejmladší syn, který zpočátku mlčel, něco řekl a v očích se mu zaleskly slzy, a Molcho byl najednou šťastný, konečně vidí kluka plakat, i jeho dva starší sourozenci z toho měli radost a Molcho si v duchu pomyslel, že něco právě končí a něco začíná, a cítil v sobě sílu.

Po obědě na něj ale dolehla únava, zatemnil v ložnici okna a houkl na děti, aspoň umyjte nádobí, doteď jsem dělal všechno sám, a pak se převáloval na posteli se sobotní přílohou novin, až konečně usnul, nespal dlouho, ale byl to tvrdý a vydatný spánek, a když se probudil, byt tonul v tichu a soumráčném šeru, dny se nám krátí, uvědomil si. Jídelní stůl a kuchyně zůstaly tak, jak je opustil, všude plno špinavého nádobí. Vysokoškolák seděl v obýváku začtený do knížky, dcera něco dělala v pokoji a nejmladší si v klidu psal úkoly, Molcho procházel bytem a bručel, jak jste mohli takhle nechat to nádobí, nic jiného jsem po vás nechtěl, ale oni jen mlčky zvedli hlavy od knih a zadívali se na něj, jako by byl duch, a Molcho si vzpomněl, jak to jednoho jarního odpoledne před sedmi lety všechno začalo, šli tenkrát spolu k obvodnímu lékaři, který je okamžitě poslal na biopsii, a jich se zmocnilo zlé tušení, pamatoval si, jako by to bylo dnes, jak vyšli ze střeška na ulici a ovanul je svěží a vlhý jarní vzduch, tak ostře kontrastující s novým strachem, jenž ho ovládl, nebál se ani tak nemoci, jako spíš hněvu své ženy, která mlčky kráčela vedle něj k autu, a tak hned začal mluvit, pokud možno střizlivě a souvisle, shrnul různé možnosti, chytal se každého

doktorova slova a zkoumal ho ze všech stran, jako by to bylo Písmo svaté, žena ho bezhlesně poslouchala, popelavě bledá a zaražená, a on dodal, i kdyby ti amputovali prs a tím to skončilo, aspoň to podchytili včas a svěť se nezboří, nejsi modelka, aby na něm záviselo tvoje živobytí, a já nepotřebuju obě, ten druhý budu milovat dvojnásob, a takhle mluvil dál, nechal se unášet fantazií a odvážnými vtipy, sám nevěděl, kde se v něm bere tolik sarkasmu, a žena vedle něj ho poslouchala jen na půl ucha, nepodívala se na něj, nepřítomně sledovala dlouhou kolonu aut, sunoucí se pomalu z centra na Karmel, a když přijeli domů, to ještě bydleli ve starém bytě, zastavili se pod schodištěm a Molcho zašátral ve schránce, vytáhl pár dopisů a chystal se roztrhnout první obálku, upřela na něj pohled plný zloby a znenadání prolomila své dlouhé mlčení, do šera vyhřáté chodby se ozval její hlas, pamatuj si, že v každém případě chci umřít doma, nikde jinde, a Molcho se začal usmívat, ale uvnitř se zachvěl, cítil, že na něj právě dopadá první výbuch, začal protestovat, žádné řeči o smrti nechce slyšet, ale žena se tvářila vážně a v očích se jí zračilo zoufalství, přerušila ho a řekla, slib mi to, slib mi, že nebudeš hledět na peníze a zařídíš to stůj co stůj, protože já nikde jinde umřít nechci. Znovu to začal zamlouvat, ale v tu chvíli ho zarazila tak příkře, až ho to vyděsilo a honem řekl, slibuju, samozřejmě že slibuju, co sis myslela... K tomuhle slibu se později v myšlenkách vrátil snad tisíckrát, až nakonec zemřela doopravdy. Pak teprve rázně vykročila do schodů, počkala, až jí odemkne, byt byl tmavý a děti, které ještě tenkrát všechny chodily do školy, neměly o ničem tušení, ale hned to vycítily, seděly tiše v jednom pokoji, byly nezvykle klidné a psaly si domácí úkoly.

16.

Na obřad vztyčení náhrobku po třiceti dnech smutku se na hřbitově shromáždili příbuzní i mnoho přátel, přišli i ti, kteří museli z nějakého důvodu odříct účast na pohřbu, a ačkoli ten den bylo deštivo a všichni stáli kolem hrobu s připravenými deštníky, během samotného obřadu nespada z nebe ani kapka. Všichni byli klidní a smíření, jeden z jejich kolegů ze školy pronesl pěknou smuteční řeč a lidé vnímali vzájemnou blízkost. Nový náhrobek zaujal své místo a Molcho zalitoval, že na něj nechal vytesat jen

jméno s datem narození a úmrtí, děti ho přesvědčily, že cokoli dalšího by zavánělo falešnou sentimentalitou. Mezi zástupem smutečních hostů zahlédl ke svému překvapení i právní poradkyni, která přišla v doprovodu dalšího kolegy z ministerstva, měla na sobě elegantní kostýmek a modrošedý plášť, pod paží svírala deštník a v ruce držela kytici, Molchovi se nahrnula krev do tváří a dech se mu zatajil, tak ona je tady, nejspíš si přišla prohlédnout jeho rodinu, matku, tchyni a děti, už jen skutečnost, že se tu objevila, dokonce s kyticí, ačkoli zesnulou vůbec neznala a s ním udržovala jen povrchní styky, mu připadala nesmírně vyzývavá, skoro jako by se před ním mezi náhrobky začala svlékat. Obřad skončil a Molcho udiveně sledoval, jak pohazuje květiny na hrob jeho ženy, a zatímco podpíral v chůzi svou matku, která se stěží belhala, tu a tam se zastavil, aby si s někým potřásl rukou a prohodil pár vět, a takhle přišel až k ní a vřele jí děkoval, že přišla, zřejmě ji to uvedlo do rozpaků, ale pohlédla mu zpřímá do očí a řekla, jsme tu jménem celého ministerstva. Molchovi samou vděčností vázla slova v hrdle, nevěděl, kudy dál, až se nakonec vzpamatoval a prohlásil, jsem moc rád, že poslali zrovna vás, ze srdce vám děkuju. V autě se ho stařenka zeptala, kdo byla ta žena, pověděl jí o ní pár věcí a stařenka pokývala hlavou, aha, ta vdova.

17.

Od té doby věděl, že je otázkou dnů, kdy spolu naváží bližší kontakt, a v duchu přemítal, jestli na to přece jen není brzy, zdali je vůbec připravený a jaké fyzické povinnosti se od něj očekávají. Už několik let nespál se ženou a tahle jde na to trochu moc zhurta, aspoň měl ten dojem. Zkusil o ní nenápadně vyzvědět něco víc a kolegové mu ochotně sdělili, co chtěl slyšet, jenomže se ukázalo, že toho nevědí o mnoho víc než on, až na její konkrétní pozici na ministerstvu. Domníval se, že stojí jen o kousek výš než on, ale ke svému nemalému překvapení se dozvěděl, že je dělí celé tři stupně služebního žebříčku. Jak mohla tak rychle dosáhnout povýšení, kdo jí asi pomohl ke kariéernímu postupu? Jednou pozdě večer zaparkoval nedaleko karmelitánského kláštera u jejího domu, skromné činžovní vily ze šedesátých let se čtyřmi byty, tiše se proplížil dovnitř a přečetl si jména na schránkách, copak má asi za sousedy, ale nikoho z nich neznal,

jen u jednoho jména si všiml poznámky lékař-internista, což mu bylo sympatické, pak ještě chvíli bloumal kolem domu, díval se na oprýskané popelnice, trávník a malou zahrádku, připadala mu zanedbaná, nájemníci si na ni zřejmě příliš nepotrpí. Pracovali každý na jiném oddělení a Molcho chtěl jejich příští setkání oddálit, a tak se zavíral u sebe v kanceláři a příliš často nevycházel na chodbu, kde by ji mohl potkat. Ani do bufetu nechodil, všiml si, že od smrti ženy doma nesnědí bochník chleba, který každý den kupoval, a tak si z něj každé ráno přichystal pár obložených krajců a uvařil si termosku kávy. Není přece kam spěchat.

18.

Najednou měl spoustu volného času a teprve díky tomu si uvědomil, nakolik ho nemoc zaměstnávala, kolik času strávil v rozhovorech s ní a s návštěvami, které za ní přicházely, kolik musel vyřídit praktických záležitostí, jež se na něj valily jedna za druhou, v jaké úzkosti žil dnem i nocí, jak těžká dělal rozhodnutí, s jakým napětím neustále očekával ono blížící se neznámé, ráno i v pracovní době, během telefonátů i dlouhých rozhovorů s lékaři mezi čtyřma očima. Byl protagonistou dramatu, pohyboval se po jevišti, v jehož středu trůnilo veliké nemocniční lůžko, dramatu, v němž sehrál hlavní úlohu, šeptal, křičel i plakal, neboť často měl blízko k slzám. Začalo se mu po těch dnech stýskat a srdce mu naplnil hřejivý teskný bol. Protože drama skončilo, kulisy byly odneseny, diváci, jeho přátelé, opustili divadelní sál, jeviště se proměnilo v hromadu prken a před ním se rozevřel čas, pustý a vyčerpávající, jako silnice táhnoucí se vyprahlou krajinou ve žlutavé sluneční záři. V poledne přicházel domů a krátce si zdřímnul, pak vstal a zašel na nákup do samoobsluhy nedaleko domu, zastavil se v bance a prošel si přehled investic a pohybů na účtech, převedl peníze z jednoho konta na druhé, vrátil se procházkou domů a pustil si hudbu, ale ze záznamu mu najednou připadala mdlá. Dcera mu přinesla román Pýcha a předseudek od Jane Austenové a Molcho ho začal číst, pomalu se pohroužil do spleťtých dějin anglické rodiny s pěti dcerami, v duchu si říkal, vždyť já jsem trochu jako Jane nebo Lízinka, taky je zapotřebí mě oženit, ale nejdřív je nutno zjistit, jak ve mně probudit touhu, abych v rozhodující zkoušce

trapně neselhal. Napadlo ho, že by si mohl koupit erotický časopis, zatím jimi jen listoval v knihkupectvích a s chladnou odtážitostí si prohlížel fotografie dokonalých narůžovělých těl.

19.

Jednoho dne se Molcho rozhodl, že se zajde podívat do bufetu, ale nebyla tam, ani jinde na chodbách ministerstva ji nepotkal, jako by se po ní zem slehla. Od té doby cíhal na nejbližší příležitost, kdy s ní bude moct pod nějakou pracovní záminkou promluvit, hlavně to ovšem nesmí být nic průhledného. Potřeboval si ji tentokrát pořádně prohlédnout, aby se mohl definitivně rozhodnout, jestli pro něj připadá v úvahu. Kdyby tak měl přístup k její osobní složce, aspoň by zjistil, kolik je jí let. Ženy sice dovedou svůj věk skrývat, ale to není podstatné. Měl dojem, že jí je dost přes čtyřicet, ale kdo ví, klidně už mohla překročit i padesátku. V duchu sice dával za pravdu své ženě, že mladším by se měl raději vyhýbat, na druhou stranu příliš starou ženu také nechtěl. Není kam spěchat, opakoval si v duchu, přesto se však každý den vracel do bufetu a rozhlížel se po ní, až ji tam jednou spatřil, seděla v kruhu svých podřízených, teď si ji mohl konečně důkladně zezadu prohlédnout, měla rovné, krátce zastřižené vlasy sytě zrzavé barvy, bezpochyby nabarvené, tenhle měděný tón dobře znal, mockrát pomáhal ženě namíchat kašovitou barvu, než začala nosit paruku. Za oknem byl pošmourný den, právní poradkyně energicky hovořila a svá slova doprovázela rozmáchlými gesty. Ve tváři byla skutečně krásná, ačkoli ji už brázdilo nemálo vrásek, měla úzké, skoro čínské oči a vůbec vypadala jako taková veverka. Prošel kolem ní a pokývl hlavou na pozdrav, avšak ona jeho gesto neopětovala, jako by ho nepoznala, že by byla krátkozraká? Posadil se a usrkl pár doušků silné černé kávy, zvláštní, přemítal udiveně, zřejmě je natolik zabraná do hovoru, že si mě vůbec nevšimla. Najednou ho zpozorovala a vyslala k němu milý úsměv, ale nevstala a nešla ho pozdravit, místo toho pokračovala v rozhovoru, a Molcho si pomyslel, vida, ani ona nemá naspěch, a to ovdověla před třemi lety, proč bych měl spěchat já, a během těch úvah cítil, jak ho silná káva vzpružuje, a s obavou si pomyslel, aby mě ještě tak připravila o pravidelný odpolední spánek.

Protože pár starých zvyků z doby před smrtí mu zůstalo, třeba právě spánek po obědě. Uvažoval, zdali má ještě smysl na něm tolik lpět. Tenkrát to totiž byl „jeho“ spánek, během něhož sbíral síly k neklidným nocím, kdy sotva zamhouřil oko. Jeho žena dohlížela na to, aby se každé odpoledne prospal, sama ho posílala si lehnout. Bývala to nejkrásnější část dne, čas, kdy ležel zachumlaný pod příkrývkou ve ztichlém bytě a v odpoledním sporém přítmí mu její nemoc připadala vzdálená a méně hrozivá. Teď se pokoušel znovu objevit blaženou slast těch odpoledních zdřímnutí, ale bez úspěchu, spánek ztratil svůj vnitřní smysl, usínal jen nakrátko a po čtvrt hodině, deseti minutách se probouzel rozmrzelý a nespokojený. Jakkoli se snažil odejít z práce co nejdřív a často přicházel domů už kolem jedné, kdy únava dosahovala vrcholu, ztracený spánek se mu nepodařilo vzkrásit.

Pořád ještě platila domluva s jeho nadřízeným, že si může brát práci domů a odcházet z kanceláře před koncem pracovní doby. Po smrti ženy pokračoval v zaběhnutém režimu, snažil se být doma dřív než gymnazista, aby stihl přichystat pořádný oběd, bylo totiž zapotřebí spotřebovat všechno jídlo, které se jim hromadilo v lednici. Hospodyně projevovala přílišnou iniciativu a navzdory jeho výslovným pokynům se pouštěla do přípravy všemožných pokrmů. Také syn si dělal, co chtěl, místo aby se po návratu ze školy podíval do ledničky, otevřel si konzervu, na niž měl zrovna chuť, a uvařil si oběd jen pro sebe, nejevil sebemenší vůli ke spolupráci, pokud šlo o dojídání zbytků. Doma se vršily hrnce a mísy s navařeným jídlem. V práci ho pronásledovala neodbytná představa dalších a dalších kastrolů přibývajících v lednici a naplňoval ho bezmocný vztek. Volal pak z kanceláře domů a důrazně žádal hospodyni, aby už proboha nic nevařila, pak zavěsil a ponechal ji napospas uraženému hněvu. Dcera odjela do Negevu na důstojnický kurz a už se nezastavovala na oběd, jak to občas dělávala dřív, takže zůstal na všechno to jídlo sám. Teprve teď si uvědomil, s jakou chutí jedla navzdory nemoci jeho žena, také jí leželo na srdci, aby se v lednici nehromadily zbytky.

Nejvíce ho teď znepokojoval mladší syn, kdyby se aspoň přestal chovat, jako by byl doma sám. Ať se mu Molcho snažil vyhovět sebevíc, bylo to marné,

chutě se mu měnily ze dne na den, a co snědl jeden den bez řečí, nechtěl nazítří ani vidět. Molcho se začal vracet z práce už kolem poledne, aby byl doma dřív než syn, ohřál mu zbytky a dohlédl, že je sní. Řekni mi, co ti chutná, ale doopravdy, vybízel bez úspěchu vlasatého adolescenta v modré školní uniformě, který se uzavíral stále víc do sebe a s jehož prospěchem to šlo z kopce, i když Molcho vskrytu doufal, že je to jen přechodné období. Ty zbytky ze včerejška se musí dojíst, přece se tím nebudu krmit celý týden sám. A Molcho hodil na pánev studené brambory, snažil se oživit oschlou rýží kostkou margarínu a rajským protlakem. Jednou přišel syn ze školy domů s vytáhlým spolužákem a Molcha napadlo, že ho přizve k obědu, a ten habán skutečně lačně zhltnul všechno, co před něj postavil, a ještě byl ochoten si přidat. Molcho, který stál u kuchyňské linky opásaný zástěrou a oba je obsluhoval, s uspokojením zaznamenal, že kamarádův apetit má nakažlivý vliv i na jeho syna. Zeptal se spolužáka, jak se jmenuje a co dělají jeho rodiče, dozvěděl se, že bývají často na cestách. Řekl mu, přijď občas s Gabim na oběd.

21.

S nejmladším synem bývalo vždycky nejvíc starostí. V posledních letech jen tak tak že nepropadal a učitelé nad jeho zoufalými výsledky přivírali oko jen s ohledem na matčinu nemoc a její postavení ve škole. Na otázky netrpělivě odsekával, někdy se na rodiče hrubě utrl v bezdůvodném výbuchu vzteku a vyběhl do deště bez svetru, jen v tenkém tričku. K matce choval skrytou nenávist a měl blíž k otci, ale po její smrti přenesl zášť na něj. Molcho uvažoval, že ho pošle k psychologovi, ale přátelé mu radili, počkej s tím ještě, vždyť teprve dospívá. Teď spolu trávili celá odpoledne a večery, Molcho si ho dobře všiml, zjistil, že kluk často masturbuje, občas otevřel dveře k němu a našel ho na posteli v pokoji plném stínů, ležel na břiše s hlavou zabořenou do polštáře a předstíral spánek, ale oči mu planuly touhou. Při prozkoumávání koše se špinavým prádlem někdy Molcho objevil jeho trenky ještě mokré a do chřípí ho udeřila živá mladistvá vůně, jednou mu dokonce prohledal postel a našel pod matrací schovanou fotku starší nahé ženy, vyvrálé a s těžkým poprsím. V první chvíli ji chtěl sebrat a vyhodit, ale pak si to rozmyslel a řekl si, no budiž.